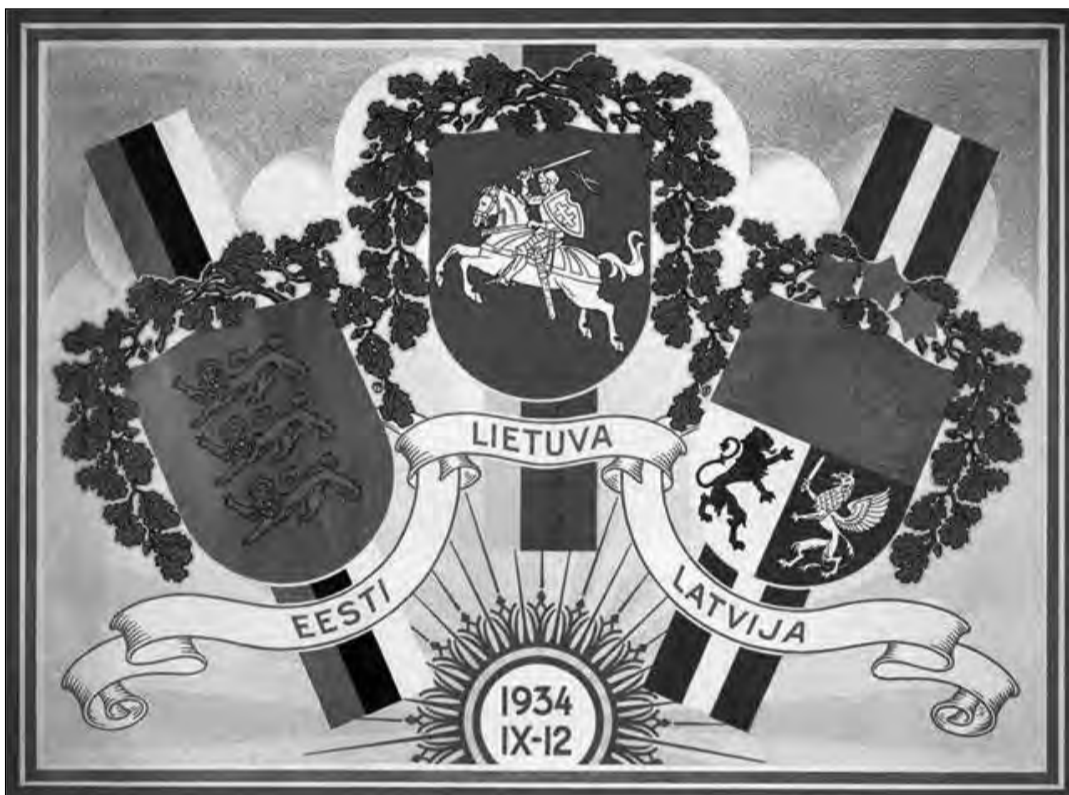

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 22 (621)

*Mielieji kolegos, „Mokslo Lietuvos“ skaitytojai,
Linksmų, gražių šv. Kalėdų ir laimingų Naujųjų 2019 metų!*

Visos trys Baltijos valstybės šiais metais paminėjo savo 100-metį. Šis plakatas įamžino 1934 m. rugsėjo 12 d. Taikos Sąjungos sekretoriato, Ženevoje pasirašytą Estijos, Latvijos ir Lietuvos Santarvės ir bendradarbiavimo sutartį, kurios kitas pavadinimas – Baltijos Antantė (Atsiuntė Algirdas Žemaitaitis)

Muzikas, kompozitorius, visuomenės veikėjas Valteris Kristupas Banaitis (1918–1999)

ŠIAME NUMERYJE

Ar Lietuvoje vykdomas svarbiausių centrinių bibliotekų naikinimo vėjus? ● 2 p.

Reformos turi stiprinti valstybę, o ne skaldyti visuomenę ● 3 p.

Lietuvos mokslininkų sąjungoje. Kas atkurs Švietimo ir mokslo ministerijos tikrąjį vaidmenį? ● 4 p.

Universitetų vaidmens paieškos: tikrų ir tariamų permainų labirinte ● 4–5 p.

Lietuvos mokslo ir studijų tarptautiniai ryšiai: nuo Jungtinės Karalystės iki Kinijos ● 6–7 p.

Diskusijos Seime: apie mikrokompiuterius pentokams ir skubotų reformų grėsmes ● 8 p.

Tęsiame pasakojimą apie Tilžės akto 100-metį ● 10 p.

Kodėl farmacininkas keičia veiklos profilį? ● 11–12 p.

LMA VRUBLEVSKIŲ BIBLIOTEKOJE

Knygos ir mokslo minties muziejus

Lietuvos mokslų akademijos (LMA) Vrublevskių bibliotekoje darbą pradėjo Lietuvos knygos muziejaus kūrimo kolegija. Pirmas sprendimas priimtas dėl muziejaus pavadinimo, kuris leistų geriausiai atsiskleisti kuriamo muziejaus koncepcijai. Ši institucija vadinsis **Bibliopolis**.

Graikų kalbos žodis „polis“ reiškia pilį ar net miestą-valstybę, kaip, pavyzdžiui, Vatikaną ar senovės Atėnus. O graikų žodis

„biblion“ reiškia knygą. Iš čia ir Biblija – šventoji knyga, t. y. Šventasis Raštas. Taigi Bibliopolis – knygų miestas.

Kaip ir kiekviename mieste, Bibliopolyje turėtume rasti senamiestį, kuriame bus galima susipažinti su seniausiomis rankraštinėmis ir spausdintinėmis knygomis, miesto archeologijos aikštę: čia rodoma, kaip sukuriama knyga, kokių priemonių ir medžiagų tam reikia, miesto turgų (čia

viskas apie knygų prekybą), miesto kalėjimą (kaip knygos būdavo cenzūruojamos ir net draudžiamos) ir dar daug kitokių įdomių dalykų, pasakojančių apie knygas.

LMA Vrublevskių bibliotekos saugyklų pastato rekonstrukcija turėtų būti baigta 2020 m. Rūmų kapitalinis remontas bus pradėtas 2021 m. Kol Bibliopolio ekspozicijos įsikurs renovuotose rūmų patalpose, muziejus jau kitais metais savo veiklą pradės virtualioje erdvėje.

Vrublevskių bibliotekoje saugoma dantiraščių – seniausių Lietuvoje rašto paminklų – kolekcija. Originalią molio ir gipso atspaudų kolekciją šumerų ir akadų kalbomis buvusiai Valstybinei Vrublevskių bibliotekai buvo deponavęs orientalistas, kolekcionierius Pranciškus Tičkovskis (Tyczkowski, 1893 – XX a. 9 deš.), įsigijęs šiuos rašto paminklus Artimuosiuose Rytuose pirmąjį XX a. ketvirtį. Parengta pagal LMA Vrublevskių bibliotekos Komunikacijos skyriaus pranešimą ■

Dantiraščių kolekcijos eksponatai LMA Vrublevskių bibliotekoje

Ketinama likviduoti Lietuvos medicinos biblioteką

Salvinija Kocienė

Iš Lietuvos Respublikos sveikatos ministerijos (SAM) Spaudos tarnybos lapkričio 5 d. išplatinto informacinio pranešimo sužinojome apie pradedamą SAM pavaldžių įstaigų reorganizaciją. Pranešime skelbiama, kad „...taip pat planuojama likviduoti Lietuvos medicinos biblioteką, nes nėra tikslinga turėti vieną žinybinę biblioteką, jei jos vykdomas informacines paslaugas su turimais resursais taip pat gali vykdyti kitos kompleksinės bibliotekos“. Lapkričio 7 d. šiam pavaldžių įstaigų pertvarkos planui jau pritarė Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Lietuvos medicinos biblioteka (LMB) kitais metais minės įkūrimo 75 metų jubiliejų. Visą šį laikotarpį biblioteka tarnauja medikų visuomenei: yra sukaupusi specializuotą (679 075 fiz. vnt.) medicinos dokumentų fondą, rūpinasi publikuoto Lietuvos medicinos mokslo paveldo išsaugojimu bei viešiniu, plėtoja LMB informacinių paslaugų spektrą, ugdo vartotojų informacinius įgūdžius. Per metus įvykdoma apie 14 tūkst. vartotojų medicinos informacinių užklausų, pateikiama per 80 tūkst. įvairių dokumentų. LMB teikia metodinę pagalbą šalies sveikatos priežiūros įstaigų bibliotekų tinklo darbuotojams.

Biblioteka atlieka svarbų darbą medicininės nomenklatūros diegimo e. sveikatos sistemoje. 2012 m. įkurtas Nacionalinis SNOMED terminologijos valdymo centras įgyvendino ES struktūrinių fondų finansuotą projektą „Vieningo medicininio terminų klasifikatoriaus sukūrimas kokybiškų elektroninių paslaugų plėtrai sveikatos priežiūros įstaigose“. Projekto vertė: 724 050,00 eurų

Lietuvos medicinos biblioteka (Vilnius, Kaštonų g. 7)

iš Europos Sąjungos struktūrinės paramos fondo ir Lietuvos Respublikos biudžeto. Sukurta Lietuviškojo SNOMED CT žodyno informacinė sistema, kurios plėtra vykdoma ir toliau. Šiuo metu įgyvendinamas IHTSDO organizacijos finansuojamas SNOMED CT medicinos terminologijos vertimo bei metodikų kūrimo projektas, kurio vertė yra 148 640,00 JAV dolerių.

Siekdama suskaitmeninti ir atskleisti sukauptą Lietuvos medicinos dokumentų istorinį paveldą, LMB šiais metais pasirašė partnerystės sutartį su Nacionaline M. Mažvydo biblioteka, įgyvendinančia ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamą projektą „Visuomenės poreikius atitinkančios virtualios kultūrinės erdvės vystymas“. Partneriui, Lietuvos medicinos bibliotekai, tenkanti finansavimo dalis sudaro 29 205,00 eurų. Biblioteka įsipareigojo per 24 mėnesius suskaitmeninti 1100 medicinos paveldo dokumentų.

Nuo 2009 m. Lietuvos medicinos biblioteka kartu su 56 šalies akademinėmis, valstybinės reikšmės ir viešosiomis bibliotekomis dalyvauja Europos Sąjungos struktūrinių

fondų finansuojamame projekte „Elektroninių mokslo duomenų bazių atvėrimas Lietuvai“. Trečiojo etapo laikotarpis – 2016–2021 metai. Projekto tikslas – užtikrinti mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtos ir inovacijų veiklai vykdyti reikalingų tarptautinių elektroninių mokslo duomenų bazių prieinamumą. LMB prenumuoja vienuolikos duomenų bazių paketus ir vieną bibliografinės informacijos tvarkymo programą, leidžiančią išsaugoti, rūšiuoti, rengti literatūros sąrašus ir kt. Likvidavus biblioteką ir nutraukus sutartį su projekto vykdytoja – Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacija, grėstų dešimttūkstantinės finansinės sankcijos.

Bibliotekoje dirba 40 darbuotojų, iš kurių 33 – kvalifikuoti darbuotojai. Nesant Lietuvoje specializuoto bibliotekininko kvalifikacijos kėlimo bazės, LMB savo pastangomis ugdo medicinos informacijos specialistus, teikiančius medikams reikalingą dalykinę informaciją ir žinias.

Lietuvos medicinos biblioteka turi savo veiklos ir ateities viziją ir konkrečius planus. LMB panaudos teise valdo 5 tūkst. kv. m visuomeninės paskirties valstybinės žemės sklypą P. Baublio g. Santariškėse. Esant tinkamiems politiniams sprendimams ir įgyvendinus ne vienerius metus puoselėjamą planą, Santaros slėnyje galėtų atsirasti modernus medicinos informacijos valdymo centras, naujausiomis informacijos technologijomis teikiantis operatyvią ir kokybišką informaciją medikams bei pacientams.

Medicina – viena iš greičiausiai tobulėjančių mokslo sričių, todėl medikams būtina nuolat gilinti žinias. Biblioteka nemokamai teikia pačią brangiausią XXI a. prekę – infor-

maciją. Biblioteka, per septynis dešimtmečius sukaupusi turtingą medicinos literatūros kolekciją, turėdama kvalifikuotų darbuotojų, gebančių valdyti medicinos informacijos srautus, neturi būti griaunama. Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymo 7 str. 2 punktas reglamentuoja jos veiklą ir tęstinumą.

2018 m. rugsėjo mėnesį sveikatos apsaugos ministro įsakymu buvo atliktas nepalinis auditas, kuris palankiai įvertino bibliotekos veiklą, nurodė jos išskirtinumą ir plėtos būtinybę.

Vykdomosios valdžios sprendimas likviduoti Lietuvos medicinos biblioteką padarytų nepataisomą žalą medikų bendruomenei, Lietuvos kultūrai, mokslui. Aukštos kvalifikacijos bibliotekininkai liktų be darbo, o specializuotas biomedicinos dokumentų fondas būtų sunaikintas.

Tikimės mokslo bendruomenės palaikymo, sprendžiant valstybinės reikšmės Lietuvos medicinos bibliotekos išsaugojimo klausimą. *Autorė yra Lietuvos medicinos bibliotekos direktorė*

„Mokslo Lietuvos“ pastaba: Ar Lietuvoje vykdoma centrinių specializuotų bibliotekų naikavimo kampanija? Neseniai tyliai, slapčia nuo visuomenės dingo Lietuvos technikos biblioteka. Ar dabar atėjo eilė vienai iš svarbiausių informacinės visuomenės institucijų – Lietuvos medicinos bibliotekai? Ar valdantieji, viešumoje kalbantys apie informacinės visuomenės plėtrą, iš tikrųjų elgiasi priešingai? Juk taip Lietuva izoliuojama nuo tarptautinių mokslinės informacijos centrų. Kas yra šios labai valstybei pavojingos kampanijos sumanytojai ir vykdytojai? Kas gali sustabdyti jų užmačias? ■

Visam Lietuvos mokslui ir gydytojams svarbi Medicinos biblioteka naikinama?

Seimo narys Juozas Olekas kreipėsi į Ministrą Pirmininką Saulių Skvernelį, kad nebūtų sunaikinta Lietuvos medicinos biblioteka ir joje sukauptas rašto ir kultūros paveldas, išskirtinė informacija, turinti reikšmę mokslui, švietimui ir šalies medicinai. Likviduoti valstybinės reikšmės bibliotekos statusą turintį objektą, esantį Vilniaus senamiestyje, Kaštonų g. 7, siūlo Sveikatos apsaugos ministerija, argumentuodama, kad būtų sutaupyta 0,54 milijono eurų.

„Vis dėlto pinigų atsiranda netgi viešai medikų kritikuojamiems projektams, pavyzdžiui, tokiems kaip „Korupcijos prevencija

sveikatos apsaugos sektoriuje“, kuriam Sveikatos apsaugos ministerija skyrė 1,74 milijono eurų. O Medicinos biblioteka yra labai svarbi medicinos mokslui ir visai medikų bendruomenei“, – kreipimesi į Ministrą Pirmininką primena Seimo narys, gydytojas Juozas Olekas.

Vyriausybės vadovui S. Skverneliui primename, kad Medicinos bibliotekai buvo skirtas 5000 kv. m sklypas P. Baublio g., Santariškių medicinos miestelyje, kur turėjo būti įkurdintas medicinos informacijos valdymo centras. Dėl nepaaiškinamų priežasčių medicinos bibliotekos plėtra nevykdoma. *Parengta pagal Seimo 2018 m. gruodžio 14 d. pranešimą* ■

„Baltų švenčių belaukiant“. J. Jasaičio nuotr.

Ar suvokiate, tėvynainiai, ką darote?

Prof. Irena Balčiūnienė

Perskaičius žinią apie tai, kad ketinama likviduoti Lietuvos medicinos biblioteką, sustingo ne tik kūnas. Sveikatos apsaugos ministerijos planams pritarė ir Vyriausybė. Ar suvokiate, tėvynainiai, ką darote? Juk jūs tampate medicinos mokslo paveldo griovėjais Lietuvoje.

Liks tik didžiulis bent žinant, kad klesti Europos Sąjungos šalyse savarankiškos, dažniausiai vadinamos nacionalinėmis, medicinos bibliotekos: Norvegijos medicinos biblioteka ir visas jos tinklas, Lenkijos medicinos (gydytojų) biblioteka Varšuvoje, Europos medicinos bibliotekų asociacija, jau nė nekalbant apie Amerikos nacionalinę medicinos biblioteką ir daugybę jos padalinių. Bibliotekos turi savo fondus, kuriuos išsaugoti privalu. Taip daroma pasaulyje.

Prieš imantis bibliotekos pertvarkymo, reikia žinoti, kad fondai yra kultūros paveldas, jie neturi būti perduoti iš vienos bibliotekos kitoms, nes jie yra įtraukti į katalogus, cituojami tarptautiniu mastu. Lietuvos medicinos bibliotekos literatūra nedubliuoja kitų šalies bibliotekų rinkinių. Tai – labai subtili ir unikali kultūros paveldo dalis.

Negaliu patikėti, kad Seimas galėtų pritarti Lietuvos medicinos bibliotekos likvidavimui. Kokių abejingų savo šaliai žmogumi reikia užaugti, kad būtų taip brutaliai užsimota naikinti jos kultūrą ir dešimtmečiais kuriantą turtingą paveldą? *Autorė yra habilituota medicinos mokslų daktarė, nusipelnusi Lietuvos gydytoja.* ■

REDAKTORIAUS KOMENTARAS

Reformos ir permainos?

Prof. dr. Jonas Jasaitis

Tęsinys. Pradžia – Nr. 21 (620)

Viena iš didžiausių dabar didžiausių įtaką valstybėje turinčios politinės jėgos problemų – atotrūkis tarp valdymo ir mokslo institucijų. Tarsi iš inercijos sudarinėjami įvairūs vadybiniai „optimizavimo“ projektai, kurie neva turėtų sutaupyti lėšų, nes jų verkiant reikia sustingusių regionų ekonomikai gaivinti, tačiau niekaip nesugebama suprasti, kad tik glaudžiai susijusių socioekonominių priemonių visuma leis kurti sąlygas pozityviems pokyčiams. Laikas suprasti, kad:

- atokesni regionai nėra tik agrarinio sektoriaus veiklos sfera, o ir pats agrarinis sektorius negali vystytis be lygiagrečios pramonės, transporto, statybos, energetikos sektorių talkos ir jų bendro veikimo;
- nesukūrus darbo vietų, atitinkančių gyventojų profesinius lūkesčius ir teikiančių oraus pragyvenimo šaltinį, nepavyks išsaugoti darbingų žmonių išteklių ir sumažinti emigracijos;
- be darnaus tarpusavyje susijusių sektorių ekonominio bendradarbiavimo nepavyks išspręsti tokių sudėtingų socialinių problemų, kaip veltėdžiavimas, girtavimas, smurtas ir kitos asocialaus elgesio apraiškos;
- vietovėse, kuriose neveikia socialinių paslaugų sistema, nepavyks išauginti išsilavinusio, pilietišką orientacijos jaunimo;
- be stambių kompleksinių socioekonominių projektų vykdymo visos kalbos apie smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrą liks tik tuščiomis kalbomis.

Laikas pripažinti, kad valstybėje katastrofiškai trūksta lėšų ne tik socialinėms problemoms spręsti, bet ir ekonomikos pažangai skatinti. Lietuvos gyventojų vienos darbo valandos vidutinė ekonominė vertė, išreiškus ją finansiniais rodikliais, ne procentais, o kartais atsilieka nuo Skandinavijos, Prancūzijos, Vokietijos ir kitų ekonomiškai stiprių valstybių. Mes tarsi atsidūrėme uždarame rate: ekonomiškai silpna valstybė negali mokėti didesnio atlyginimo už darbą, mažai uždirbantis našiai nedirba, o už dyką pinigus (pašalpas) gaunantis darbingas asmuo nepradeda nei samdomo darbo ieškotis, nei savo verslo kurti. Labai greitai tokie asmenys papildo asocialiai besielgiančių, morališkai degradavusių žmogystų minias. Tėvas „pašalpininkas“ jau užaugino vaikus „pašalpininkus“. Mūsų bankų (beje, svetimų ir kol kas visai nesuinteresuotų Lietuvos ūkio ir kultūros pažanga) ir valdžios institucijų atstovai dažnai mėgsta akcentuoti gerėjančius eksporto rodiklius, tuo pat metu nutylėdami, kad sparčiausiai eksportuojame ne šiuolaikinės pramonės įmonių produkciją, o žaliavas ir... darbo jėgą.

Net ir tobuliausiai sumanytos reformos neduos laukiamo rezultato, jeigu nebus susietos su gilia konkrečios socioekonominės aplinkos analize ir neturės ryšio su kitomis valstybės programomis, o svarbiausia bus vykdomos neišsiaiškintus, ko galų gale siekiame ir kiek tai kainuos. Grįžkime prie universitetų reformos, biurokratine kalba pavadintos „Universitetų tinklo optimizavimo planu“. Kas valdantiesiems pakišo šio plano idėjas pačioje jų kadencijos pradžioje? Žinant, kiek šioje grupėje yra žmonių, tikrai išmanančių universitetų funkcijas ir šiandienos jų kaitos tendencijas, labai abejotina, kad patys „valstiečiai–žalieji“ būtų tai sumąstę. Greičiausiai tokią idėją jie pasičiupo iš tuometinės viešosios erdvės, kurioje tuo metu buvo pripilta gausybė purvinų, paskalų lygmens postringavimų, kokie neva baisiai atsilikę yra Lietuvos universitetai. Nors mūsų absolventai išskėstomis rankomis priimami dirbti prestižinėse išsivysčiusių valstybių institucijose, o inžinieriai ir medikai graibstyte graibstomi, gandasklaidos ir purvasklaidos leidiniai tiesiog isteriškai bliovė apie neva diplomų parduotuvėmis virtusius universitetus, apie tai, kad turime neproporcingai daug diplomuotų specialistų, apie menką mūsų mokslininkų cituojamumą, mažą angliškai parašytų

monografijų ir straipsnių skaičių. Gal ir gana apgalvotai tikėtasi, kad laimėjusieji rinkimus ant šito kabliuko pasimaus. Tie ir pasimovė, nes... jei viešojoje erdvėje apie tai tiek daug kalbama, tai, matyt, čia yra kažkokia problema („na, tai mes ją imsime spręsti, būsime pribrendusių reformų vykdytojai, nesvarbu, ar apie tai išmanome“).

Apie tai, kad mūsų universitetų finansavimas, ypač mokslui skiriamos lėšos, nuo didesnių arba geriau išsivysčiusių užsienio valstybių skiriasi dešimteriopai ar net šimteriopai, purvasklaidininkai nekalbėjo. O juk būtų užtekę pasidomėti jų pačių, nuolat pavyzdžiu Lietuvai statomų Harvardo, Jeilio, Oksfordo ar Kembridžo universitetų biudžetais ir palyginti juos su visos mūsų valstybės biudžetu, ir labai daug kas būtų paaiškėję. Tačiau vos tik apie tai užsiminus, iš tų pačių leidinių pasigirdavo toks žveigimas („lietuviai dėstytojai tik pinigų temato, užsienietišku algų, matai, užsimanė“), kad auditorija taip ir likdavo nesupratusi, ar tikrai mokslas Lietuvoje toks atsilikęs, ar norima, kad kažkas jį dykai plėtotų.

Rėksmingos universitetų niekinimo kampanijos dirigentai naujiems valdantiesiems prikišamai aiškino, kad jei Lietuvoje (kur Harvardo universitetų biudžetų gal niekada neturėsime) liktų tik vienas universitetas Vilniuje (kaip sovietų laikais), tai ir tyrimų finansavimą, ir mokslininkų algas būtų galima smarkiai padidinti. Žinoma, lietuvišku masteliu vertinant. Kadangi buvau vienas iš Vytauto Didžiojo universiteto atkūrimo Kaune signatarų, puikiai prisimenu tuometinę Vilniaus reakciją: „Kur jūsų laboratorijos?“, „Kur eksperimentinė gamybinė bazė“ ir pan.

Bet Lietuva atkūrė nepriklausomybę, nusikratė aukštosios mokykloms primestų svetimų pavadinimų ir ėmėsi tikros universitetinio ugdymo pertvarkos, sekant geriausiais pasaulio pavyzdžiais, tarp jų ir to paties turtingojo Harvardo. Smulkūs buvusių institutų skyreliai, išmėtyti po įvairius miestus, buvo jungiami į perspektyvius darinius. Taip išaugo ir Klaipėdos, ir Šiaulių universitetai. Pastarasis 2005–2006 m. devyniuose stambiuose fakultetuose jau turėjo beveik 12 tūkst. studentų. Pastebimai išaugo dėstytojų kvalifikacija, kūrėsi nauji mokslo centrai. Netrukus šiauliečiai dėstytojai, dalyvaujantys „Erasmus“ ir kitose tarptautinėse mainų programose, drąsiai skaitė šiuolaikinius studijų kursus ne tik Latvijoje ir Lenkijoje, bet ir Vokietijoje, Graikijoje, Portugalijoje, Švedijoje, JAV. Išsiplėtė dalyvavimas tarptautinėse tyrimų programose ir tarpuniversitetiniuose tinkluose.

Bet tada Lietuvą užgriuvo pirmoji emigracijos banga ir didieji universitetai išsigando stojančiųjų skaičiaus mažėjimo. Štai tada ir pasipylė gandų apie neva pardavinėjamus diplomus lavina. Užuoat išsiaiškintus, kas privatizuoja ir tuoj pat į bankrotą veda pramonės įmones, užuoat susigaudžius, kodėl jaunimas emigruoja, buvo pasirinkta kita – pasyvaus prisitaikymo prie „mažėjančios Lietuvos“ taktika. Jos pasekmes jaučiame iki šių dienų, bet keisti nežadame. Ar daug matėte bylų, kuriose būtų teisiami ne tik su buvusia sovietine imperija susijusių ir iš išorės žlugdomų, bet ir puikiausių, paklausių Europoje produkciją (maisto, lengvosios pramonės, baldų, žemės ūkio mašinų ir kt.) gaminusių įmonių griovėjai, tarp kurių kyšo ne vieno šių dienų „naujojo milijonieriaus“ ausys? Ar kam iki šiol rūpėjo darbą ir pragyvenimo šaltinį praradusių specialistų likimai? Parodykite kitą valstybę, kurioje taip sumažėjo gyventojų. Aišku, ir studentų. Tai ar tokiu keliu einame? Ar tikrai patikėjome pasakomis apie neva Lietuvoje esantį diplomuotų žmonių perteklių, kai jau net ir marga viešoji erdvė pilna informacijos apie ketvirtąją pramonės revoliuciją, dirbtinio intelekto naudojimą ir perspėjimus, kad beraščių krovikų ir kiemsargių jau nebereikia, o mažaraščių santechnikų ir šaligatvio plytelių klojėjų laikai taip pat ritasi į praeitį.

Bet juk mes iki šiol turime save politikais ir visuomenės veikėjais laikančių oratorių, kurie vis dar aiškina, kad Lietuvai 2–3 universitetų užteks ilgam. (*Pabaiga – kitame numeryje*)

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

Teisės aktų siūlymai, kurie leistų apriboti galimybes vilkinti įstatymų priėmimą.

Seimo narys Linas Balsys įregistravo Seimo statuto pakeitimo projektą, kuriuo siekia apriboti galimybes vilkinti įstatymų svarstymą. Pasak L. Balsio, šioje Seimo kadencijoje nuolat pasitaiko atvejų, kai suplanuotų įstatymų svarstymas nukeliamas vien dėl to, kad Vyriausybė laiku nepateikia savo išvadų.

Seimas šių metų rugsėjo pabaigoje po pateikimo pritarė svarstyti Aplinkos apsaugos komiteto nario L. Balsio parengtas Miškų įstatymo pataisais, kuriomis būtų apriboti plyni kirtimai saugomose teritorijose. Už jų svarstymą balsavo 79, prieš – 2, o susilaikė 7 parlamentarai. Įstatymo pataisų svarstymas Seimo Aplinkos apsaugos ir Kaimo reikalų komitetuose buvo numatytas lapkričio pabaigoje, o gruodžio pradžioje – svarstyti plenariniame posėdyje. Tačiau Vyriausybei nepateikus išvadų, įvertinančių įstatymą, svarstymas buvo sustabdytas.

„Vyriausybės darbo reglamente nurodyta, kad išvadas dėl įstatymų projektų Seimui ji turi pateikti per penkis dienas. Šiandien šių išvadų tenka laukti po kelis mėnesius. Dėl to sutrinka numatytų įstatymų svarstymas komitetuose, jie negali būti svarstomi plenariniuose posėdžiuose. Pasitaiko atvejų, kai Vyriausybės išvadų reikalaujama be svarios priežasties, taip apkraunant ją papildomu, nereikalingu darbu. Vyriausybės išvadų vienam ar kitam įstatymui prašymas Seime dažnai pasitelkiamas įstatymų svarstymo ir priėmimo vilkinimui. Jos neturėtų tapti manipuliacijų įrankiu, suteikiančiu pretekstą trikdyti Seimo darbą“, – teigė L. Balsys.

Seimo narys siūlo papildyti Seimo statutą nuostata, kad Vyriausybei per keturias savaites nepateikus išvadų dėl įstatymų projektų, būtų laikoma, kad ji neprieštarauja teisės akto projektui.

L. Balsys dėl kelis mėnesius vėluojančių Vyriausybės išvadų taip pat kreipėsi į Seimo Etikos ir procedūrų komisiją. Seimo narys prašo įvertinti, ar Vyriausybės veiksmai, delsiant pateikti savo išvadas, nepažeidžia Seimo statuto, taip pat – pateikti išaiškinimą, ar komitetai ir Seimas gali svarstyti įstatymo projektą be Vyriausybės išvados, jeigu išvados pateikimas yra vilkinamas ir nepateikiamas laiku.

Pritarta siūlymui suvienodinti doktorantų galimybes gauti paramą. Seimas pritarė Mokslo ir studijų įstatymo 82 straipsnio pataisoms (projektas Nr. XIIIIP-1988(2)), patikslindamas stipendijos ir kitos paramos teikimo doktorantams tvarką. Įstatyme įtvirtinta, kad aukštųjų mokyklų doktorantams, priimtiems į valstybės nefinansuojamas vietas, gali būti teikiama parama už akademinis pasiekimus ir parama akademinėms išvykoms. Paramos teikimo tvarką nustatys Vyriausybė. Pataisai įsigalios 2019 m. sausio 1 d.

LRT veiklos tyrimo išvados – tarptautinėms institucijoms. Seimo Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos seniūnas Ramūnas Karbauskis už žiniasklaidos laisvę ir visuomeninius transliuotojus atsakingoms tarptautinėms, Europos Sąjungos ir nacionalinėms institucijoms išsiuntė Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios tyrimo komisijos, kuri atliko Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos valdymo, finansinės ir ūkinės veiklos parlamentinį tyrimą, išvadą ir naujai teikiama LRT įstatymo pataisais.

„Mūsų žiniomis, įvairios tarptautinės organizacijos, ES institucijos, valstybių narių visuomeniniai transliuotojai buvo informuoti, kad Lietuvos valdžia stengiasi politizuoti ir užvaldyti turinį LRT ir varžyti laisvą žodį. Mus apšmeižė, klaidino net tarptautines organizacijas teiginiais, esą Lietuvoje siekiama suvaržyti žodžio laisvę, buvo menkinamas ir Lietuvos įvaizdis. Todėl ir buvo priimtas sprendimas pateikti išvadą ir LRT įstatymo vertimą, kad minėtos institucijos galėtų susipažinti su tyrimo rezultatais iš pirmų lūpų, be jokių interpretacijų. Šios institucijos turi teisę susipažinti su Seimo atliktu darbu, nes niekas joms nepaaiškino, nepateikė jokių dokumentų, kas buvo atlikta ir ko siekia dabartinė Lietuvos valdžia. O mes siekiame depolitizuoti LRT ir užkirsti kelią neskaidriems sandoriams, kurie galimai vykdomi mūsų mokesčių mokėtojų sąskaita“, – sako R. Karbauskis.

Informacija pateikta Europos Parlamentui, ES valstybių parlamentų už žiniasklaidos reguliavimą atsakingiems komitetams, ES, NATO, EBPO valstybių narių visuomeniniams transliuotojams, Europos Komisijai, Europos Tarybai, UNESCO, Europos transliuotojų asociacijai, organizacijoms „Reporteriai be sienų“, žiniasklaidos specialistus vienijančioms profesinėms sąjungoms.

LIETUVOS MOKSLININKŲ SĄJUNGOJE

Gruodžio 14 d. įvyko pirmasis XV suvažiavime išrinktos Lietuvos mokslininkų sąjungos (LMS) tarybos posėdis. Buvo aptartos LMS veiklos gairės dramatiškai besikeičiančioje visuomeninėje situacijoje. Tarybos nariai pakviesti artimiausiu metu pateikti pasiūlymus naujos kadencijos (2018–2020) laikotarpiui, pasiskirstyti veiklos sritimis. Kitas LMS tarybos posėdis numatytas 2019 m. sausio pirmoje pusėje.

Supažindiname su šio posėdžio nutarimais:

Dėl švietimo ir mokslo ministro kandidatūros

LMS taryba, atsizvelgdama į jau seniai susiklosčiusią labai sudėtingą švietimo ir mokslo raidos situaciją valstybėje,

susipažinusi su dabartinės kadencijos Seimo narių kompetencijomis ir profesine patirtimi, į švietimo ir mokslo ministrus siūlo doc. dr. Stasio Tumėno kandidatūrą.

Susipažinti su doc. dr. Stasio Tumėno kvalifikacija ir patirtimi leidžia išsami vietoje erdvėje paskelbta informacija. Skaitytojams primename tik pagrindinius faktus. Stasys Tumėnas – kalbininkas, humanitarinių mokslų daktaras, pedagogas, visuomenės veikėjas. Baigęs Linkuvos vidurinę mokyklą, studijavo Vilniaus universitete, vėliau – šio universiteto aspirantūroje apgynė mokslų daktaro disertaciją. Turi daugiau kaip trijų dešimtmečių pedagoginę ir vadybinę universitetinio ugdymo patirtį. 1993–2000 m. – Šiaulių universiteto Pedagogikos fakulteto dekanas. Mokslo darbų leidinio „Pradinis ugdymas“ steigėjas. Ilgametis LMS narys. Doc. dr. Stasys Tumėnas labai daug prisidėjo, stiprindamas universitetų tarptautinius ryšius, ypač su Kento ir Nebraskos universitetu Omahoje (JAV), skatindamas išsivijus mokslininkus bendradarbiauti su Lietuva. Ateinantys – 2019 – metai yra paskelbti Pasaulio lietuvių metais. Vienas iš svarbiausių šių metų renginių, kuriuos organizuojant Stasys Tumėnas jau dabar aktyviai dalyvauja, yra Pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumas.

Gerai žinoma ir plati jo visuomeninė veikla bei pilietinė pozicija. Nuo pirmųjų dienų dalyvavo Lietuvos Sąjūdžio veikloje, buvo Sąjūdžio tarybos Šiaulių tarybos leidinio „Krivulė“ vyr. redaktoriaus pavaduo-

Doc. dr. Stasys Tumėnas

tojas. 1995–2016 m. – leidyklos „Šiaurės Lietuva“ savininkas ir vadovas, redagavo almanachą „Šiaurės Lietuva“. Nuo 2011 m. – Šiaulių miesto savivaldybės tarybos narys, išrinktas kaip nepriklausomas kandidatas, 2015–2016 m. – Šiaulių miesto vicemeras. Nuo 2016 m. – Lietuvos Respublikos Seimo narys. Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos pirmininko pavaduotojas, principingai pasisakantis tautos susitelkimo, jos kultūros paveldo, pilietiškumo temomis. Apie savo darbą Seime jis išsamiai informuoja skaitytojus labai informatyviuose naujienlaiškiuose, visada pateikdamas daug visuomeninės ir kultūrinės informacijos.

Doc. dr. Stasys Tumėnas daugelio mokslinių ir publicistinių knygų autorius. Ne-

seniai „Mokslo Lietuvoje“ pristatė jo naująją knygą „Gyvenimo sankirtos“. Ir štai pasirodė dar viena jo knyga apie pedagogę – „Stanislava Lovčikaitė: Šiaurės Lietuva – mūsų esaties gūžta“, kurioje atsispindi ne tik Mokytojos portretas, bet ir visa pokario Linkuvos gimnazija.

Dėl akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus

Lietuvos mokslininkų sąjungos taryba, susipažinusi su Lietuvos mokslo tarybos pateikta informacija, pritaria doc. dr. Loretos Tauginienės kandidatūrai į šias, labai atsakingas pareigas ir kviečia Seimo narius skirti doc. dr. Loretą Tauginienę akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriui.

Doc. dr. Loreta Tauginienė

UNIVERSITETŲ TINKLO PERTVARKA

Trys universitetai taps vienu

Akad. Juozas Augutis

2019 m. sausio 1 d. trys universitetai taps vienu Vytauto Didžiojo universitetu (VDU), kuris bus plačiausias aprėpties Lietuvoje. Tai didelė atsakomybė. Kita vertus, tokio masto žingsniui įkvepia faktas, kad Vytauto Didžiojo, Lietuvos edukologijos ir Aleksandro Stulginskio universitetų skirtingų patirčių ir kompetencijų sinergija leidžia pagal geriausius Vakarų universitetų praktikas telkti įvairiausių kryptių mokslininkus. Iš pirmo žvilgsnio netgi prieštaringos jungtys – humanitarinių mokslų ir technologijų, socialinių ir gamtos ar pan. – jau seniai nieko nestebina pažangiausiose pasaulio akademinėse institucijose, kur ribos tarp mokymosi dalykų beveik išsityrynė. Tiesą sakant, tai

vienintelis kelias spręsti fundamentalias ir daugialypes visuomenės, klimato kaitos ar ekonomikos problemas. Tai vienintelis kelias pasivyti pasaulį, kuris šiuo metu jau gyvena iniciatyvos „Išmani visuomenė 5.0“ principais.

Vertiname, kad universitetų integracija leido po vienu stogu koncentruoti daug talentingų ir ambicingų asmenybių, kas atveria galimybes atlikti visai kitos kokybės mokslų tyrimus ir organizuoti laikmečio reikalavimus bei ateities lūkesčius atitinkančias studijas, suteikiančias platų išsilavinimą. Visuomenės iššūkiai sprendžiami dirbant tarpdisciplininėms komandoms. Tai reiškia, kad turime mąstyti apie visai kitokio tipo universitetinę kultūrą.

Tarpdisciplininės mokslo ir studijų kryptys

Nors ir nėra paprasta keisti nusistovėjusias praktikas, kartais būtina, kad sukurtum nauja ir neužsisklęstum siaurumoje. Atvirumas naujovėms, skirtingų kompetencijų santalka, tarpdisciplininis bendradarbiavimas, aprėpties plotis ir gylis įgalina Vytauto Didžiojo universitetą imtis mokslinių tyrimų ir studijų tokiomis aktualiomis temomis kaip bioekonomika, biotechnologijos, dirbtinis intelektas, agroinovacijos, žiedinė ekonomika, technologijų teisė, klimato kaita, darnus vystymasis, skaitmeninė humanitarika ir daugeliu kitų, mąstyti apie netikėtą jungtis tarp įvairių kryptių – nuo menų iki technologijų, nuo socialinių iki fizinių mokslų.

Mūsų bendruomenės nariai savo iniciatyva jau organizuoja diskusijas ir ieško galimų raidos scenarijų – nuo ūkio modernizacijos iki naujos kartos pedagogų rengimo. Prie vieno stalo susėda istorikai, filosofai, agronomai, gamtininkai, IT ekspertai. Toks platus požiūrių laukas bet kokias diskusijas pakylėja į visiškai kitą kokybinį lygmenį – leidžia skirtingais pjūviais analizuoti daugiasluoksnius reiškinius, kurių pasekmės gali būti tiek socialinės, tiek ekonominės, tiek gamtinės. Pasaulyje, kur technologijos yra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis, vis tvirčiau įsitvirtina principas, kad technologijų pažanga pirmiausia turi būti derinama prie žmogaus ir jo poreikių.

Skirtingų mokslininkų bendradarbiavimas išibėgėja ne dėl to, kad taip parašyta integracijos plane ar taip nurodo universiteto administracija. Žmonės patys išvelgia galimybes ir imasi iniciatyvos griauti barjerus tarp atskirų kryptių ar padalinių. Naujai kuriami tarpdisciplininiai tyrimų centrai, klasteriai, tokie kaip Inovatyvios edukologijos, Klimato kaitos ar Bioekonomikos, taip pat institutai, laboratorijos, užtikrins technines priemones ir leis konsoliduoti pajėgas plataus masto tyrimams.

Ši integracija leido „sueiti draugėn“ mokslininkams su unikaliomis patirtimis. Džiugu, kad patys kolegos pastebėjo konsolidacijos potencialą ir, nelaukdami formalių instrukcijų, ėmė jį išnaudoti nuo pirmų jungimosi dienų. Remiantis tokiu horizon-

taliuoju bendradarbiavimo principu, bus vystoma ir akademinė jungtinio VDU struktūra, plečiamas gretutinių studijų programų tinklas.

Tarptautinių partnerių tinklas

Tarptautiniai reitingai, ekspertų vertinimai jau ne kartą patvirtino, kad VDU – tarptautiškiausias universitetas. Vizituojuojantys dėstytojai, stažuotės, studentų mainai, su užsienio partneriais vykdomi bendri tyrimai ir jungtinės studijų programos įtvirtina VDU kaip vieną tarptautiškumo lyderių tarp Lietuvos universitetų. Ir toliau eisime šiuo keliu, nes tai leidžia keistis idėjomis, perimti gerąją praktiką, jausti pasaulio pulsą ir žengti koja kojon su lyderiaujančiomis aukštosiomis mokyklomis bei tarptautinėmis organizacijomis. Didelis pasiekimas – mūsų tvarūs ryšiai su pažangiais užsienio šalių universitetais nuo Suomijos iki Pietų Korėjos ar JAV, taip pat UNESCO, NATO ir kitomis organizacijomis.

Pavyzdžiui, turimą platų tarptautinės partnerystės tinklą panaudosime stiprindami edukologijos mokslus, ypač pedagogų rengimo srityje. Mūsų sėkmė – tai ir visos Lietuvos sėkmė, todėl jau šiuo metu siekiame pritraukti geriausių pasaulio mokslininkų iš Turku, Harvardo, Lozanos, Dublino, Tartu universitetų, kurie galėtų dėstyti VDU. Taip pat organizuojamos mūsų edukologijos

VDU – tarp šalies lyderių net 50-yje studijų krypčių

Žurnalo „Reitingai“ gruodžio mėnesio numeryje buvo paskelbtas šalies universitetų studijų krypčių reitingas. Jame aukštas pozicijas išlaikė didžioji dauguma studijų krypčių, siūlomų Vytauto Didžiojo universitete (VDU) – net 50 bakalauro ir magistrantūros studijų krypčių. VDU užėmė trečią arba aukštesnę vietą visoje Lietuvoje.

Bakalauro lygmenyje VDU įvertintas kaip šalies lyderis keturiuose studijų kryptyse: aplinkotyros ir ekologijos, edukologijos, teologijos ir menotyros. Magistrantūroje geriausiomis Lietuvoje įvardytos VDU socialinio darbo, menotyros, aplinkotyros ir ekologijos, teologijos bei kultūros studijų ir antropologijos studijos.

VDU išlaikė aukštą poziciją reitinge beveik visose studijų kryptyse, kurių programos yra siūlomos universitete – net

VDU studentai. Jono Petronio nuotr.

27 bakalauro ir 23 magistrantūros studijų kryptyse VDU užėmė trečią arba aukštesnę vietą tarp visų vertintų universitetų.

2019 m. universitetų studijų krypčių reitingas buvo sudarytas, įvertinus šiuos kriterijus: darbavių nuomonė apie alumnus, kiek iš viso šios krypties studijų programų yra vykdoma, 2018 m. priimtų pirmakursių balo vidurkis, 2018 m. priimtų geriausių abiturientų skaičius, 2018 m. priimtų pirmakursių žemiausias balas, bendra rodiklių suma taškais, kaip SKVC įvertino šios krypties programas ir kokie MOSTA pateikti rodikliai apie alumnų įsidarbinimą bei gaunamą atlyginimą. Bakalauro studijose taip pat įvertinta, kiek iš viso priimta studentų 2018 m., o magistrantūroje – moksliskumas ir 2017–2018 m. gautos valstybės finansuojamos doktorantūros vietos. ■

Trys universitetai taps vienu

■ Atkelta iš 4 p.

doktorantų studijos užsienyje. Puikiai suprantame, kokią atsakomybę prisiimame, ugdydami būsimus mokytojus, todėl turime jiems užtikrinti pažangiausią išsilavinimą. Daug dėmesio skirsime ne tik studijų procesui, bet ir pedagogų kvalifikacijos kėlimui, persikvalifikavimui, padėsime įgyti gretutinę specialybę. Aukštai keliame sau kartelę. Tikime, kad tai, ką pasiekė mūsų kaimynai estai, suomiai, turi tapti įmanoma ir Lietuvoje.

Vienas universitetas

Dar vykstant diskusijoms dėl universitetų ateities scenarijų, aiškiai akcentavome, kad integracija – vienintelis kelias išties efektyviai panaudoti valstybės švietimui skiriamus išteklius. Tiesą sakant, akademinės bendruomenės tai suprato dar gerokai anksčiau, nei atsirado politinė valia, todėl nieko nelaukdamas pačios ėmėsi jungimosi iniciatyvos. Perteklinė, nefunkcionalinė infrastruktūra, besidubliuojančios studijų

programos, fragmentuotas mokslinis potencialas – dešimtmečius Lietuvoje egzistavusios problemos.

Universitetų jungimas keičia situaciją. Optimizuojama infrastruktūra, jungiamos besidubliuojančios funkcijos, integruojamos studijų programos ir fakultetai, o tai, savaime suprantama, mažina administracinę naštą. Jau yra patvirtintos naujos jungtinio VDU akademinio ir neakademinio padalinių struktūros.

Kita vertus, svarbu suvokti, kad integracija yra procesas. Universitetai su juose veikiančiomis bendruomenėmis yra autonomiškos institucijos *par excellence*. Todėl pagrindinis šios pertvarkos tikslas yra sukurti tokią sistemą, kuri sukurtų sąlygas horizontaliam bendradarbiavimui – nebus nei atskirų struktūrų, nei valdymo. Noriu pabrėžti, kad integracija vyksta ir vyks, diskutuojant su bendruomene ir ieškant bendrų sprendimų.

Štai, Vilniuje sukoncentravome savo veiklą vienuose rūmuose Ševčenkos gatvėje,

atsisakėme perteklinių patalpų, sumažinome išlaikymo sąnaudas. Įvairūs scenarijai, kaip racionaliai išnaudoti valdomą turtą, svarstomi ir Kaune. Jei bus tęsiami pažadai ir Nemuno slėnyje atsiras mūsų laboratorijos, siekdami sinergijos, ten koncentruosime Agroinovacijų centrą, Gamtos mokslų fakultetą, galėsime atsisakyti patalpų Vileikos gatvėje.

Sėkmingai integruojamos bendrosios funkcijos, tokios kaip buhalterinė apskaita, IT sistemų administravimas, studijų organizavimas, studentų reikalų ir kt. Svarbiausia, kad sutaupytas lėšas galėsime nukreipti ten, kur labiausiai būtina – investicijoms į žmones. Ir ne tik į akademinį personalą, bet ir kitus aukštos kvalifikacijos specialistus, dirbančius universitete.

Vienas iš jungimosi sėkmės faktorių yra ir biudžetas. Kaip yra sakęs akademikas Eduardas Vilkas, reformos nėra tik pinigai, bet jeigu valdžia kalba apie reformas ir visiškai ignoruoja pinigus, tai geriau tada visai nepradėti galvoti. Analizuodami Suomijos,

Olandijos ar kitų šalių, kuriose vyko universitetų tinklo optimizacija, patirtis, matome, kad šioms procesams buvo numatytas ir atitinkamas finansavimas, siekiantis šimtus milijonų eurų. Tačiau VDU, ASU ir LEU jungčiai skiriama dešimtis kartų mažiau.

Visuomet pabrėžėme, kad universitetų jungimas nėra savitiksliis. Pagrindinis integracijos *perpetuum mobile* – nauja mokslo ir studijų kokybė, kurią kuriame telkdami patirtis, žinias, technologijas ir išteklius. Nors esame dar tik ilgo kelio pradžioje, šiandien galime drąsiai teigti, kad tikiu šia jungtimi. Taip, bus sudėtingų momentų. Tačiau universitetai niekada nesirinko lengviausio ar populiariausio kelio, kaip ir vienos tiesos monopolio. Universitetinė tradicija yra grįsta mokslinės kūrybos, laisvos intelektualinės minties ir bendradarbiavimo principais. Bendradarbiavimo plačiąja prasme, su įvairių sektorių atstovais. Ateities Lietuvos projektas yra mūsų visų bendras reikalas, o universitetų vaidmuo jame yra vienas esminių. ■

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

Didinosios studijoms skiriamos lėšos. Siekiant sudaryti prielaidas studijų kokybei kilti, peržiūrimas studijų finansavimas. Skirstant papildomas lėšas dėstytojų ir mokslininkų atlyginimams, didinamos lėšos vieno studento studijoms. Tai reiškia, kad daugėja lėšų, iš kurių mokami dėstytojų atlyginimai. Studijų lėšos 15 proc. augs kolegijose, 12 proc. universitetuose ir mokslo institutuose.

2018 m. aukštosioms mokykloms skirtos lėšos – 23 mln. eurų – sudarė galimybę dėstytojų ir mokslininkų atlyginimus vidutiniškai didinti 20 proc. 2019 m. pradžioje aukštosios mokyklos pateiks ataskaitas, kaip šios lėšos buvo panaudotos. 2019 m. mokslininkų ir dėstytojų atlyginimus planuojama didinti dar apie 16 proc. Tam papildomai numatyta 22,9 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų. Dėstytojų ir mokslininkų atlyginimus nusistato aukštosios mokyklos. Nuo 2019

m. beveik dvigubai didinamos doktorantų stipendijos. Pirmųjų metų doktorantai kas mėnesį gaus 722 eurų stipendijas, o antrųjų–ketvirtųjų metų – 836 eurų. Tam papildomai iš valstybės biudžeto skiriama 8,2 mln. eurų.

Lietuva pereis prie pasaulinės mokslo klasifikavimo sistemos. Lietuva prisijungs prie visame pasaulyje naudojamos mokslo klasifikavimo sistemos – patvirtintas naujas mokslo sričių klasifikatorius. Vyriausybė pritarė Švietimo ir mokslo ministerijos siūlymui pereiti prie Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) naudojamos mokslo klasifikacijos. Tai leis Lietuvos mokslo pasiekimus geriau palyginti kitų šalių kontekste, paskatins tarptautinį bendradarbiavimą, palengvins mokslo statistikos rinkimą.

Perėjus prie EBPO sistemos, dabartinėje klasifikacijoje biomedicinos mokslo sričiai priklausantys medicinos mokslai bus išskirti

į atskirą medicinos ir sveikatos mokslų sritį, o likusieji biomedicinos mokslai kartu su fiziniais mokslais bus klasifikuojami kaip gamtos mokslai.

EBPO sistemoje, prie kurios pereis Lietuva, išskiriamos šios mokslo sritys: humanitariniai mokslai, socialiniai mokslai, gamtos mokslai, žemės ūkio mokslai, medicinos ir sveikatos mokslai, technologijos mokslai. Lietuvai tapus EBPO nare, būtina suderinti mokslo sričių klasifikaciją su EBPO ir naudotis geriausia praktika siekiant padidinti mokslo, technologijų ir inovacijų vaidmenį. Švietimo ir mokslo ministerija pabrėžia, kad, siekiant turėti tikslus duomenis, formuojant mokslo ir inovacijų politiką, ir priimant sprendimus, svarbu naudotis patikima mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) duomenų baze. *Parengta pagal Švietimo ir mokslo ministerijos Komunikacijos skyriaus pranešimus* ■

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

Periodiniams leidiniams – didesnė PVM lengvata. Seimas priėmė Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo pataisas, kuriomis nutarta nuo 2019 m. sausio 1 d. laikraščiams, žurnalams ir kitiems periodiniams leidiniams taikyti lengvatinį 5 proc. PVM tarifą. Anot pasiūlymo iniciatorių, tai leis periodiniams leidiniams tapti prieinamiems kuo platesniam skaitytojų būriui, taip pat paskatins tokių leidinių leidybos verslą, ypač regionuose.

Šiuo metu laikraščiams, žurnalams ir kitiems periodiniams leidiniams, išskyrus erotinio ir (ar) smurtinio pobūdžio arba profesinės etikos nesilaikančius leidinius bei spausdintą produkciją, kurioje mokama reklama sudaro daugiau kaip 4/5 viso leidinio ploto, taikomas lengvatinis 9 proc. PVM tarifas. ■

UNIVERSITETŲ TARPTAUTINIAI RYŠIAI

Ir po „Brexit“ bendradarbiavimas su Lietuvos universitetais nenutrūks

Jungtinės Karalystės ambasadorė (antra iš kairės) Kauno technologijos universitete. KTU nuotr.

Nors po Jungtinės Karalystės pasitraukimo iš Europos Sąjungos neišvengsime pokyčių įvairiose bendradarbiavimo srityse, šios šalies ambasadorės Lietuvoje Claire Lawrence teigimu, mokslo

ir inovacijų srityje jie neturėtų būti ryškūs. „Esame suinteresuoti likti „Erasmus+“, „Horizontas 2020“ programose. Matome daug galimybių, kur Jungtinė Karalystė galėtų prisidėti. Mūsų susidomėjimas Europa

niekur nedings, priešingai – susidomėjimas mokslu Europoje tik augs“, – vizito Kauno technologijos universiteto (KTU) „Santakos“ slėnyje metu pabrėžė C. Lawrence.

Pasak jos, Didžioji Britanija yra atvira bendriems moksliniams tyrimams ir su Lietuva turi gerą bendradarbiavimo partitį. „Yra daugybė sėkmės istorijų. Vien vaikščiodami po KTU matome daug Didžiosios Britanijos universitetų, su kuriais bendradarbiaujate. Matome potencialą plėsti bendradarbiavimą tokiose srityse kaip sveikatos technologijos. Susiduriame su panašiais demografiniais iššūkiais kaip senstanti visuomenė. Tai temos, kurios mus labai domina. Apie tai kalbamės su Šiaurės Baltijos šalimis“, – sako Jungtinės Karalystės ambasadorė Lietuvoje.

Jos teigimu, nuolat ieškoma ir naujų bendradarbiavimo formų. Kai kuriose šalyse veikia mokslo ir inovacijų biurai, padedantys plėtoti dvišalius santykius mokslo ir inovacijų srityje. Jungtinės Karalystės ambasadoje Lietuvoje nuo šių metų kovo mėnesio taip pat dirba mokslo ir inovacijų specialistė Baltijos šalims. „Nuolat kontaktuojame su Bri-

tanijos universitetais, ieškome sričių, kuriose Lietuvos ir Britanijos universitetams būtų įdomu dirbti drauge“, – teigia C. Lawrence.

Vizito KTU metu Jungtinės Karalystės ambasadorė Lietuvoje susitiko su KTU rektoriumi Eugenijumi Valatka, Nacionalinio inovacijų ir verslo centro vadovu Mindaugu Bulota, apsilankė KTU „Santakos“ slėnyje įsikūrusiuose Sintetinės chemijos ir prof. K. Baršausko ultragarso mokslo institutuose. Kalbėdama apie verslo ir mokslo bendradarbiavimo svarbą, ambasadorė pabrėžė, kad kiekviena šalis susiduria su klausimu, kaip mokslui ir verslui dirbti drauge, kad rezultatas tenkintų visas puses: „Svarbu padėti mokslininkams jų atradimus paversti verslo galimybėmis. Apie tai artimiausiu metu norime šnekėtis su Lietuva – ieškoti būdų suvesti mokslą ir verslą inovatyvioms ekonomikoms kurti.“

KTU aktyviai bendradarbiauja su Didžiosios Britanijos universitetais mokslo ir inovacijų srityse. KTU drauge su Notingemo universitetu yra vieninteliai savo šalių atstovai Europos inovatyvių universitetų konsorciame. ■

APIE UNIVERSITETUS – KITU ŽVILGSNIU

Steikime „keistuolių prieglaudą“

Mantas Bileišis

Vienas britų profesorius man pasakojo istoriją apie tai, kaip konsultantai bandė tobulinti universiteto, kuriame jis dirbo, veiklą. Universiteto vadovybei jie išdėstė argumentus, kuriais ketino remtis tirdami universiteto veiklą ir formuluodami pasiūlymus dėl jos tobulinimo. Konsultantų papasakota istorija pažįstama ir daugeliui lietuvių.

Pagrindinė mintis, kodėl universitetai susiduria su iššūkiais, yra ta, kad, perėjus nuo popierinių dokumentų prie elektroninių duomenų, informacijos kūrimas tapo labai lengvas, ir bet kuris protingas žmogus gali tapti knygos leidėju, o internetu nemokamai ir patogiai galime gauti patogios naudoti informacijos visais mus dominančiais klausimais. Tad senas profesorius, pusantrios valandos aiškinantis vieną siaurą klausimą, ir biblioteka, kurioje gali rasti nedidelę norimos informacijos dalį, yra atgyvenęs, neefektyvus, laiką ir pinigus švaistantis bei šiuolaikinio jaunimo lūkesčių nepatenkinantis pažinimo būdas.

Taigi universitetai turi taikytis prie laiko dvasios, perimti rinkos diktuojamą logiką ir drąsiai įsitraukti į nuožmią konkurencinę kovą su organizacijomis, kurioms žinios net nėra pagrindinė misija, – medijomis ir duomenų sistemomis. Universitetai turi arba adaptuotis, arba žūti kaip dinosaurai. Ši mantra Lietuvoje yra tiek persmelkusi viešąjį diskursą, kad bent jau tarp savo pažįstamų nelabai randu žmonių, kurie jos nepriimtų kaip iš esmės teisingos.

Bet taip nebūtinai yra kitur – už Lietuvos ribų. Atsakymas, kurį, pristatę savo prielaidas, gavo konsultantai, buvo maždaug toks: „Gerbiame, iš 20 seniausių vis dar Europoje gyvuojančių institucijų 17 yra universitetai. Ar tikrai manote, kad univer-

sitetai būtų išgyvenę, jei, ištikus kiekvienam pokyčiui, būtų bandę trūks plyš prisitaikyti prie aplinkos?“

Atsakymas į šį klausimą nėra „taip“ arba „ne“. Skirtingiems universitetams tuo pat metu jis gali būti skirtingas. Bet vien galimybė pagalvoti, kaip reikėtų apginti nuomonę, į klausimą atsakius „ne“, leidžia paieškoti kiek gilesnės universiteto pridėtinės vertės.

Konsultantai profesoriaus istorijoje tapo neigiamais personažais, savotiškais maksimalistais, kurie negebėjo įvertinti universitetų veiklos visumos, konteksto ir misijos, o tiesiog bandė žaisti siaurą nūdienos realijų primetą žaidimą. Kitaip sakant, profesoriaus akimis, jie siūlė žaisti kortomis „durnių“ šachmatų meistrams.

Jeigu negalima universiteto veiklos rezultatų vertinti pagal finansinius rodiklius, kaip siūlė konsultantai, tai kuo galima? Pradėkime nuo to, kad lotyniškas žodis *universitas*, žymintis visumą, yra labai vykęs universitetams vadinti, nes parodo, kad ten esantys žmonės galvoja ne tiek apie konkrečias konkrečių žmonių problemas, kiek apie gamtos ir visuomenės visumą.

Jeigu manęs klausytų, kaip išversti į lietuvių kalbą institucijos pavadinimą, sakyčiau, kad geriausias pavadinimas būtų „keistuolių prieglauda“. Kuo daugiau universitete keistuolių ir kuo skirtingesni jie, tuo geriau. Jei universitetus vadintume „keistuolių prieglaudomis“, niekam nekiltų klausimų, ką universitetuose veikia jauni žmonės – jie, žinoma, susipažįsta su keistuoliais. Jei nori profesijos, kuri leis duonai uždirbti, į „keistuolių prieglaudą“ neik. Jei nori tapti protingesnis, keliauk tiesiai į „keistuolių prieglaudą“.

Kodėl daugeliui jaunuolių reikėtų praleisti keletą metų „keistuolių prieglaudoje“? Ogi todėl, kad per trumpą laiką jie pamatytų daugybę žmonių, kurie netelpa į jokių iki tol nustatytus žmonių vertinimo rėmus. Vaikai

nuo mažumės yra mokomi labai svarbių dalykų – taisyklių. Jie turi būti geri, mandagūs, apdairūs, skaičiuojantys, stengtis patikti kitiems. Bet šios taisyklės vaikus daro vidutinybėmis, o sėkmė laukia tų, kurie išdrįs būti išskirtiniai. Vieta, kur galima išsiugdyti tokią drąsą, – tarp keistuolių. Jei pasiseks, keistuoliai praplės ir jauno žmogaus vaizduotės ribas, tad drąsą papildys geromis idėjomis.

Kodėl reikia steigti „keistuolių prieglaudą“? Todėl, kad universitetai jau įrodė savo naudą daug kartų, todėl Vakarų Europoje jie yra vertinami. Keistuolis, ką nors atradęs ar sugalvojęs, gali būti suprastas tik po šimto metų, tad institucijos, kuri jį priglaudė, tikroji nauda gali būti suprasta tik po šimto metų. Kai tik pradėdame naudą matuoti pinigais, o ne šimtamečiais visuomenės pokyčiais, mums ima atrodyti, kad „YouTube“ yra geriau už universitetą. Kai tik politikai patiki konsultantų pasakojamomis mantromis apie nūdienos pokyčių revoliucingumą, jie pradeda kelti universitetams sąlygas, kurios verčia juos tapti... mokyklomis po vidurinių mokyklų.

Keistuolių universitetuose mažėja, ir

universitetai praranda savo tikrąją misiją. Mano siūlomas testas patikrinti, ar universitetas yra geras, – susipažinti su keliais jo darbuotojais. Jei negebate jų atskirti nuo ministerijos tarnautojo ar kokios nors įmonės vadybininko, vadinasi, tai blogas universitetas, nes jis neatlieka misijos, kuri universitetus daro didžius.

Nepriklausomoje Lietuvoje dar turime sukurti universitetų tradicijas. Neturėdami tęstinumo, vis nesugebame žengti žingsnio, kuriuo pradėtume kurti universitetus – „keistuolių prieglaudą“, todėl ir šios institucijos yra tik vidutinės, o ne ypatingos. Atsakę į anksčiau iškeltą klausimą „ne, prie kiekvieno išorės pokyčio trūks plyš taikytis nereikia“, vietoj siekio turėti vieną universitetą kažkokio niekam nesuprantamo reitingo trečiame šimtuose galbūt galėtume skirti metų „keistuolių prieglaudos“ apdovanojimą, kurį gauti universitetai laikytų garbe ir to siekdami pagaliau pradėtų panašėti į senuosius Vakarų universitetus. *Autorius yra Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos dėstytojas. Šaltinis: Lietuvos žinios, 2018 10 17* ■

„Baltų švenčių belaukiant“. J. Jasaičio nuotr.

Žemės ūkis ir ekonominių reformų keturiasdešimtmetis Kinijoje

Prof. dr. Tomas Baležentis

Šių metų lapkričio mėnesį Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas prof. Tomas Baležentis dalyvavo dviejose žemės ūkio ekonomikos konferencijose Kinijoje. Lapkričio 8–10 d. Guangdžou mieste, Pietų Kinijos žemės ūkio universitete vyko 10-oji žurnalo „Kinijos agrarinės ekonomikos apžvalga“ (angl. „China Agricultural Economic Review“) ir Tarptautinio maisto politikos tyrimų instituto (angl. *International Food Policy Research Institute*, IFPRI) konferencija, o lapkričio 12–13 d. Nankino žemės ūkio universitete įvyko tarptautinis *Zhongshan* forumas „Žemės ūkio rinkos integracija Kinijoje“. Šiuose renginiuose Kinijos ir užsienio mokslininkai pateikė naujausius ekonomikos problemų tyrimus. Prof. T. Baležentis pristatė bendrojo produktyvumo vertinimo metodiką ir jos taikymą Kinijos žemės ūkio sektoriaus produktyvumo analizei.

2018 m. Kinijoje minimas atsivėrimo (angl. *opening-up*) reformų keturiasdešimtmetis. Todėl abiejose konferencijose daug dėmesio buvo skiriama Kinijos žemės ūkio sektoriaus raidai 1978–2018 m. Reformos palietė daugelį žemės ūkio sektoriaus sričių: keitėsi gyventojų struktūra, aplinkosaugos reikalavimai, vyko klimato kaita, pasikeitė darbo jėgos paklausa, vyko instituciniai pokyčiai ir tarptautinių rinkų svyravimai. Pastaraisiais metais įvairios valstybės skatino tarptautinių organizacijų ir rinkų dezintegraciją. Šie klausimai taip pat atsispindėjo daugelyje pranešimų.

Guangdžou mieste įvykusioje CAER-IFPRI konferencijoje plenarinėje sesijoje pranešimus skaitė Stenfordo universiteto (JAV) profesorius Scott Rozelle, IFPRI direktorius dr. Shenggen Fan, Australijos nacionalinio universiteto profesorius Quentin Grafton, Kinijos žemės ūkio profesorius Junfei Bai ir Čongčingo universiteto profesorius Shujie Yao.

Prof. Scott Rozelle pristatė plataus masto tyrimų, skirtų Kinijos švietimo sistemos kokybei, rezultatus. Pranešime apžvelgti miesto ir kaimo vietovių skirtumai. Pranešėjas pabrėžė, kad Kinija pasiekė svarių laimėjimų, didindama švietimo sistemos prieinamumą ir kokybę. Pavyzdžiui, 2015 m. švietimo sistema skirta apie 3000 mlrd. juanių (apie 375 mlrd. eurų). Tačiau dabartinė darbo jėga nėra pakankamai išsilavinusi. Dauguma darbuotojų nėra baigę net vidurinės mokyklos. Taigi svarbu užtikrinti ir žmogiškojo kapitalo augimą.

Šiuo metu Kinijoje užtikrinamas pradinis ir pagrindinis ugdymas, mažėja moksleivių ir mokytojų skaičiaus santykis. Kaimiškose vietovėse apie 70 proc. 15–17 m. gyventojų lanko pagrindines mokyklas. Miesto vietovėse šis rodiklis viršija 90 proc. Tyri-

mo duomenimis, apie 50 proc. pagrindinės mokyklos moksleivių planuoja tęsti mokslus, t. y. baigti vidurinę mokyklą. Atlikus kognityvinių gebėjimų analizę, nustatyta, kad žemus kognityvinius gebėjimus turintys moksleiviai negeba mokytis tuo pačiu tempu kaip ir pasižymintys aukštais gebėjimais. Dėl to pastebimas negatyvus mokymasis, t. y. prastesni mokymosi rezultatai po tam tikro laiko tarpo.

Nustatyta, kad žema priešmokyklinio ir pradinio ugdymo kokybė, nepritaikytos ugdymo įstaigos, mitybos ir sveikatos būklės skirtumai lemia žemus kognityvinius gebėjimus kaimo ir miesto vietovėse. Taigi žmogiškojo kapitalo kokybė gali sumažėti, nepaisant milžiniškų investicijų į aukštąjį ir vidurinį mokslą, jei nebus užtikrintas visų gyventojų kognityvinių įgūdžių ugdymas.

Išsilavinimo grąža mažėja, didėjant gyventojų amžiui, t. y. investicijos į aukštąjį mokslą sukuria mažesnę pridėtinę vertę nei investicijos į žemesnės pakopos išsilavinimą. Siekiant užtikrinti žmogiškojo kapitalo

Parkas netoli Nankino žemės ūkio universitete

augimą, labai svarbu skirti didesnę dėmesį priešmokykliniam ugdymui ir skirtumų tarp miesto bei kaimo vietovių mažinimui. Šios problemos yra aktualios ir tokiose ekonominių transformacijų veikiamose valstybėse kaip Lietuva. Nepaisant gana aukštų išsilavinimo rodiklių, darbo jėgos produktyvumas išlieka santykinai žemas.

Dr. Shenggen Fan aptarė antiglobalizmo tendencijas ir jų įtaką žemės ūkiui. Globalių rinkų ir susitarimų naikinimas gali neigiamai paveikti maisto saugumą įvairiose valstybėse. Siekiant išvengti neigiamų padarinių, reikia tarptautinių rinkų ir organizacijų (pvz., Pasaulio prekybos organizacijos) reformos, atsižvelgiančios į besivystančių valstybių interesus. Vykstant urbanizacijai (prognozuojama, kad pasaulyje miesto gy-

CAER-IFPRI konferencija Guangdžou mieste

ventojų dalis 2015–2050 m. padidės nuo 54 proc. iki 68 proc.), keičiasi maisto produktų paklausa apimtis ir struktūra. Vystantis Azijos valstybėms, auga gyvulinės kilmės produktų paklausa, o Šiaurės Amerikoje didėja augalinės kilmės riebalinių produktų paklausa. Klimato kaita lemia derlingumo svyravimą, o kai kur – ir jo mažėjimą. Tai lemia maisto saugumo pokyčius atskiruose regionuose.

Antiglobalizmo tendencijos neigiamai veikia žemės ūkio sektorių. Pirmiausia, pastebėtas tiesioginių užsienio investicijų mažėjimas visame pasaulyje. Be to, auga protekcionizmas (pavyzdžiui, prekybos mokesčiai žemės ūkio produktams). Dėl prekybos ir investicijų suvaržymų prarandamos darbo vietos susijusiose sektoriuose. Dėl karinių konfliktų sutrikus maisto tiekimui tam tikruose regionuose (2017 m. apie 74 mln. gyventojų buvo paveikti karinių konfliktų ir negalėjo pakankamai apsirūpinti maistu) didėja tarptautinė migracija.

Šie reiškiniai intensyvėja, nesant tinkamai funkcionuojančių globalių rinkų. Tarptautinė prekyba leido sumažinti gamtinių išteklių, reikalingų žemės ūkio produktų gamybai, poreikį Kinijoje. Taigi tarptautinės prekybos suvaržymai gali turėti neigiamų ekonominių, socialinių ir gamtinių pasekmių.

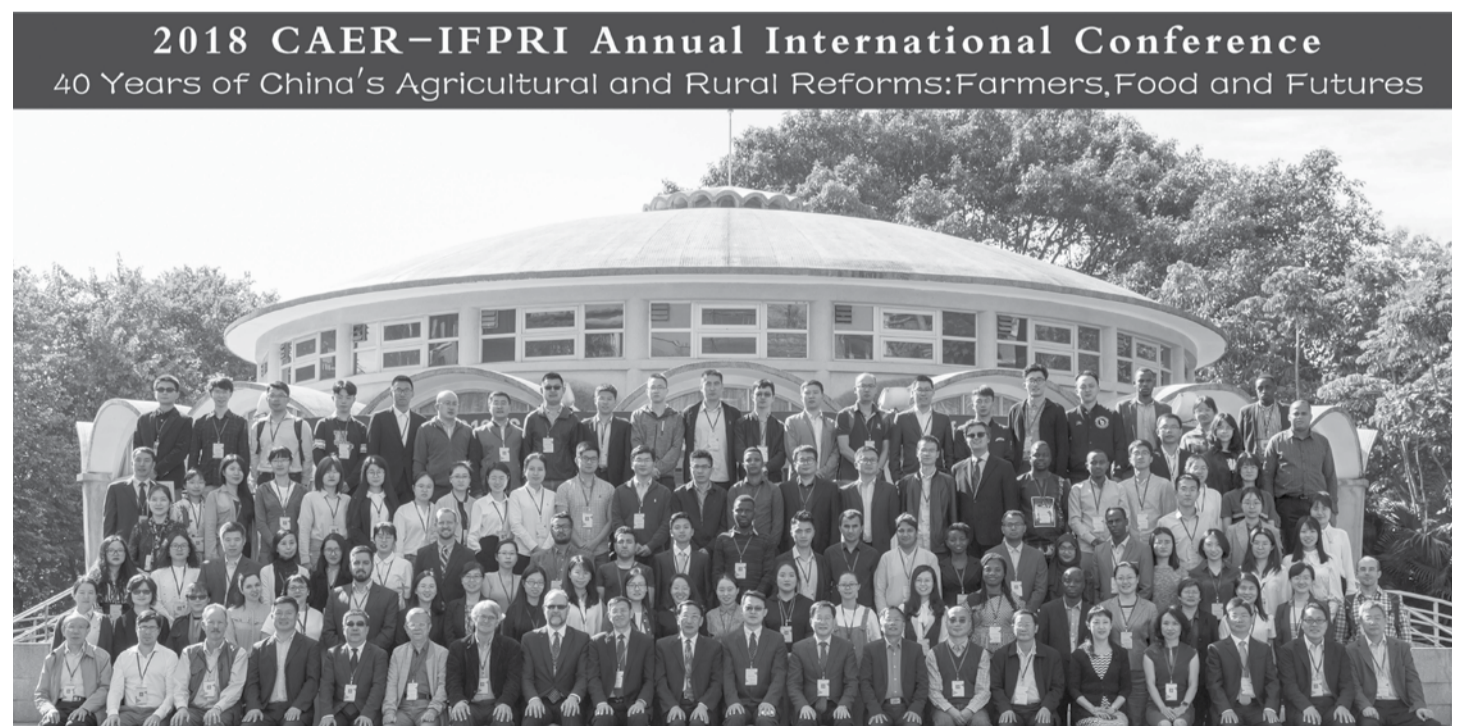
Nankine vykusiame tarptautiniame forume daugiausia dėmesio buvo skiriama prekybai žemės ūkio produktais. Nankino žemės ūkio universiteto profesorė Jing Zhu aptarė Kinijos žemės ūkio pasiekimus 1978–2018 m. Pranešėja pažymėjo, kad vis daugiau dėmesio skiriama tarptautinių rinkų teikiamoms galimybėms įgyvendinti. Vis svarbesni tampa tvarumo ir aukštos pridėtinės vertės tikslai.

IFPRI tyrėjas dr. Will Martin aptarė glo-

balias žemės ūkio produktų rinkų tendencijas. Nustatyta, kad žemės ūkio sektoriaus produktyvumas, paramos intensyvumas, produktų paklausa ir prekybos srutai tarp aukštų pajamų ir besivystančių valstybių supanašėjo. Dėl augančio protekcionizmo, vidaus rinkose kainos gali tapti stabilesnės, tačiau tarptautinės rinkos yra mažiau stabilios. Dr. Lars Brink aptarė paramos žemės ūkiui tendencijas ir Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) vaidmenį šiame kontekste. Į gamintojus orientuota nacionalinė parama (angl. *producer-oriented domestic support*) pradėjo ypač sparčiai augti nuo 2005 m. Tai sutapo su tiesioginių išmokų apimčių augimu įvairiose valstybėse. Matomas akivaizdus paramos politikos priemonių pertvarkymas, atsižvelgiant į PPO numatytus išimčių kriterijus. Tačiau kai kurios valstybės nuo 2010 m. nepateikia pranešimų Pasaulio prekybos organizacijai.

Tarptautinis forumas Nankine baigėsi diskusija apie tarptautinių žemės ūkio produktų rinkas ir tarptautinės prekybos perspektyvas kintančiomis geopolitinėmis sąlygomis. Diskusijos dalyviai pažymėjo, kad dabartinė tarptautinės prekybos sistema (ir PPO) remiasi anksčiau pasiekta pusiausvyra tarp įvairių valstybių. Keičiantis ekonominėms sąlygoms tarptautinėje sistemoje dalyvaujančiose valstybėse, būtina peržiūrėti ir tarptautinės prekybos sukurtas naudas perskirstymo taisykles. Priešingu atveju, išliks įtampa tarp aukštas pajamas gaunančių ir besivystančių valstybių.

Bet kuriuo atveju, prekyba su tam tikromis taisyklėmis visada išlieka pranašesnė už prekybą be taisyklių. Dėl to tiek Kinija, tiek kitos didžiosios valstybės turi skirti ypatingą dėmesį tarptautinės prekybos ir globalizacijos plėtrai bei užtikrinti, kad daugiau žmonių galėtų jausti šių procesų naudą. ■

Tarptautinis forumas Nankino žemės ūkio universitete

Jaunimas neskuba ieškoti būsto: kainos – per didelės, o politikų dėmesys – per menkas

Rūta Brazienė

Būsto kainos Lietuvoje yra tarp labiausiai padidėjusių visoje Europoje, įsilieti į darbo rinką baigus studijas tampa vis sunkiau, o būsto politikoje jaunimas nėra prioritetas. Tai patvirtino ir neseniai atliktas Vytauto Didžiojo universiteto

(VDU) mokslininkų tyrimas.

Būsto prieinamumas tampa vis aktualesne problema mūsų visuomenėje – juo apsirūpinti jauniems žmonėms yra itin sudėtinga. Galimybės gauti pirmąjį darbą, susirasti naujus namus yra labai svarbios, tampant savarankišku suaugusiuoju: jos lemia palankias sąlygas kurti šeimą ir susilaukti vaikų. Tačiau demografinės krizės kontekste, Lietuvoje jauni žmonės yra linkę atidėti svarbiausius gyvenimo įvykius: išėjimą iš tėvų namų, santuoką ir vaikų gimimą.

Jaunimui, ieškančiam būsto, daugiausia sunkumų kyla dėl jo prieinamumo, didelių nuomos ar išlaikymo išlaidų, nepalankių įsigijimo sąlygų. Taip pat – dėl to, kad bankai kelia aukštus reikalavimus paskolų gavėjams, arba tiesiog neretai nepavyksta rasti tinkamo ar kokybiško būsto. Tarp svarbiausių problemų įvardijama ir stigmatizacija, juntama dėl galimybės gauti socialinį būstą. Labiausiai pažeidžiami šiais atžvilgiais yra Pietų, Rytų

ir Vidurio Europos jaunuoliai, tarp jų – ir Lietuvos.

Išsamiau ši situacija buvo išnagrinėta moksliniame tyrime, kurį atliko VDU mokslininkai. Išanalizavome jaunimo apsirūpinimo būstu situaciją liberalios būsto politikos sąlygomis Lietuvoje, atskleidėme šios politikos ribotumą jaunų žmonių atžvilgiu ir būsto stygiaus mastus. Atlikome originalų empirinį tyrimą, kurio metu buvo apklausta 1,2 tūkst. 18–35 m. amžiaus žmonių.

Pasiliekančių tėvų namuose – vis daugiau

Apžvelgiant jaunimo savarankiško gyvenimo tendencijas Europoje, ES statistika apie pajamas ir gyvenimo sąlygas rodo, kad skirtingose šalyse ir regionuose jaunuoliai tėvų namus palieka labai skirtingu laiku. Tačiau visoje Europos Sąjungoje beveik pusė (46 proc.) 25–34 m. amžiaus asmenų vis dar gyvena su tėvais.

Palyginimas atskleidė didelius skirtumus tarp Rytų bei Vidurio, Pietų ir Vakarų Europos šalių. Tradiciškai vėlyvas išėjimas iš tėvų namų buvo ir yra būdingas žemyno Pietų jaunimui. Tai nulemta daugybės įvairių veiksnių, kultūrinių tradicijų, šeimos modelio ir neabejotinai jaunimui nepalankios situacijos būsto rinkose – didelių nuomos ir įsigijimo kainų, menkos nuomos rinkos ir t. t. Pastaruoju metu šios tendencijos vis dažniau pastebimos ir kitose Europos šalyse. Didžiausia dalis 25–34 m. asmenų, gyvenančių su tėvais, yra Rytų ir Vidurio (Lietuvoje, Latvijoje, Lenkijoje) bei Pietų Europos šalyse (Maltoje, Italijoje, Ispanijoje, Portugalijoje), o mažiausia – socialdemokratinio gerovės valstybės modelio valstybėse (Suomijoje, Švedijoje, Danijoje).

Būstai labiausiai brango Vidurio ir Rytų Europoje

Per pastarąjį dešimtmetį būsto rinkoje

■ Nukelta į 9 p.

Mokyklose panaudoti prestižinį apdovanojimą gavusią lietuvių idėją

Seimo narė Aušrinė Armonaitė siūlo sudaryti penktokams galimybę mokytis programavimo, pasitelkiant tarptautinį apdovanojimą neseniai gavusią lietuvių idėją „Kompiuteriškai vaikams“. 2017 m. į komandą susibūrusi grupė entuziastų išsikėlė tikslą visiems Lietuvos penktokams padovanoti po vieną „Microbit“ kompiuteriuką, kuris padėtų lavinti programavimo, kūrybiškumo ir kitus įgūdžius. Projekto iniciatyvinė grupė buvo viena pirmųjų pasaulyje, siekusi mokytis programavimo tokiais inovatyviais metodais. Jų idėja 2018 m. buvo įvertinta

Jungtinių Tautų globojamų Pasaulio viršūnių apdovanojimuose (angl. *World Summit Awards*) ir pateko į geriausių pasaulyje skaitmeninių sprendimų 40-tuką. „Su mažu programuojamu kompiuteriuku vaikams parodome, kaip išties atrodo programavimas, kaip susikuria programa, kaip ji veikia, ir taip ugdomas jau šiandien labai reikalingas technologinio raštingumo įgūdis. Vaikai kuria skaičiuotuvus, programuoja muziką, žingsniamačius, matavimo prietaisus, išmaniąsias apyrankes. Atsiradus didesniai susidomėjimui, jiems atsiveria plačios gali-

mybės technologinei kūrybai“, – teigė viena iniciatyvos autorių Viltautė Žvirzdinaitė.

Už privačių rėmėjų skirtas lėšas 2017-aisiais Lietuvos penktokams buvo padovanota daugiau nei 20 tūkst. kompiuteriukų, kurie vėliau buvo panaudoti informatikos pamokose. Jis padėjo vesti net 120 savanorių, kurie mokė moksleivius naudotis kompiuteriukais ir specialiomis programomis. „Tokių išmanių įrankių įtraukimas į mokymąsi neabejotinai skatina mokinius ne tik programuoti, bet ir kūrybiškai mąstyti, suvokti algoritmus, lavinti loginį mąstymą, mokytis savarankiškai. Didžioji Britanija

jau kuris laikas taiko tokį mokymosi metodą savo mokyklose. Dar daugiau, šie įrankiai kainuoja labai nebrangiai, o poveikis moksleivių įgūdžių ugdymui yra milžiniškas“, – kalbėjo A. Armonaitė.

Seimo narė siūlo 2019 m. biudžete numatyti 540 tūkst. eurų, kad mokymasis, naudojantis kompiuteriukais, būtų prieinamas visiems Lietuvos penktų klasių moksleiviams, kurių kitamet bus apie 27 tūkst. Vieno mikrokompiuterio kaina vidutiniškai yra apie 20 eurų. *Parengta pagal Seimo gruodžio 5 d. pranešimą*

DISKUSIJOS SEIME

Skuboti sprendimai dėl institucinės globos pertvarkos sukels naujų problemų. Šiaulių pavyzdys

Doc. dr. Stasys Tumėnas

„Devynis kartus pamatuok, dešimtą kirpk“, „Skubos darbą velnias renka“ – šie iš tautos išminties lobių atėję posakiai ypač aktualūs šiandien. Dar skaudžiau, kai skuboti sprendimai lemia ypač jautrias erdves žmonių gyvenime. Įgyvendinant Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų planą „palaipsniui pertvarkyti kūdikių namus...“, visi kūdikių namai turi būti pertvarkyti, vietoj jų diegiant laikino „atokvėpio“ paslaugų sistemą šeimoms, sveikatos priežiūros, konsultavimo paslaugas šeimoms, besilaukiančioms neįgalių vaikų ar juos auginančioms.

Šiaulių miesto savivaldybė aktyviai dalyvauja institucinės globos pertvarkos procese. Įvertinusi Kūdikių namų žmogiškuosius išteklius, materialinę bazę, infrastruktūrą, matytų poreikį pertvarkyti Kūdikių namus į kompleksinių paslaugų centrą visos Lie-

tuvos vaikams su negalia ir (ar) turintiems rimtų sveikatos sutrikimų. Kompleksinių paslaugų centras galėtų teikti specializuotos slaugos, ankstyvosios reabilitacijos, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo bei specialiojo ugdymo paslaugas vaikams su negalia. Atsižvelgiant į vaikų su negalia amžių, gebėjimus, poreikius ir sveikatos būklę, būtų užtikrinta savalaikė, nuosekli ir individuali kompleksinė specialistų pagalba bendruomeniniame centre. Vaikai su negalia retai kada paimami globoti į šeimas, tad galvojame, kad vertėtų palikti bent vienus tokius namus Lietuvoje, kuriuose būtų teikiama įvairiapusė pagalba, priežiūra.

Šiaulių miesto savivaldybės Kūdikių namai tam yra pasirengę, čia dirba kompetentingi savo srities specialistai. Šiuo metu Kūdikių namuose gyvena 40 vaikų iš Kelmės, Joniškio, Pakruojo, Mažeikių, Šiaulių, Šiaulių r. Realybė tokia, kad iš tų 40 vaikų, dėl savo sveikatos būklės, ne visi gali gyventi šeimose (grįžti į biologinę šeimą, būti glojami, įvaikinami). Kitiems reikalinga nuolatinė

gydytojų, slaugos personalo, socialinių darbuotojų priežiūra.

Laikinosios Šiaulių krašto bičiulių parlamentinės grupės nuomone, tikslinga būtų diskutuoti apie Kūdikių namų išsaugojimo galimybę vaikams ne iki 18 m., o, pavyzdžiui, iki 6 metų amžiaus, nes tokiems vaikams reikalinga ypatinga medikų ir viso personalo priežiūra. Čia galėtų gyventi vaikai, kuriems reikalinga pagalba visą parą, iš visos Lietuvos. Suprantame šiuo metu deklaruojamą siekį panaikinti tokios paskirties įstaigas, bet kartu esame su nerimu, kad, panaikinus VISAS šias įstaigas Lietuvoje, iškilis naujų problemų, nes sunkiai sergančiais vaikais vis vien reikės pasirūpinti. Valstybei tai gali kainuoti dar daugiau, nes skubotai priimami įstatymai ir pertvarkos vaikų teisių apsaugos srityje jau atsisuko naujomis problemomis.

Esame įsitikinę, kad tikslinga aptarti klausimą dėl dabartinių Šiaulių kūdikių namų perorganizavimo į Kompleksinės pagalbos šeimoms centrą. Centre veiktų skyrius, teikiantis paslaugas bendruomenei.

Čia būtų teikiama pagalba tėvams, juos konsultuojant, teikiant psichologinę ir socialinę pagalbą, „atokvėpio“ paslaugą. Šeimų vaikai, turintys negalią, įvairių sveikatos problemų, raidos sutrikimų, gautų kvalifikuotą, ankstyvosios reabilitacijos komandos specialistų pagalbą – socialinio pediatro, neurologo, medicinos psichologo, logoterapeuto, specialiojo pedagogo, kineziterapeuto, socialinio pedagogo, veiktų dienos socialinės globos grupė.

Tikimės, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje nebus skubotai priimami kardinalūs sprendimai, galintys pakenkti šiuo metu kūdikių namuose gyvenantiems sunkių negalių ir rimtų sveikatos sutrikimų turintiems vaikams. Šiems vaikams būtina užtikrinti profesionalią nuoseklią ir nepertraukiamą gydytojų, specialistų, socialinių darbuotojų pagalbą, siekiant mažinti vaikų negalią ir padėti jiems integruotis į visuomenę. *Autorius yra Seimo narys, Laikinosios Šiaulių krašto bičiulių parlamentinės grupės pirmininkas*

Socialiai orientuotos žaliosios ekonomikos kompleksinė plėtra regionuose

Forumo dalyviai Šiaulių universiteto bibliotekoje

Initiatyvinė mokslininkų grupė, kurioje jau šiuo metu dirba kelių universitetų atstovai, siūlo kompleksą priemonių, kurios turėtų padėti spręsti vieną iš sudėtingiausių mūsų valstybės problemų – paskatinti subalansuotą visų jos regionų raidą. Jau seniai laikas suprasti, kad monocentrinė orientacija daro milžinišką žalą valstybei. Tai, kad daugiau kaip 42 proc. BVP sukuriama viename mieste (sostinėje) liudija apie suprimityvintą, o tiesiai sakant, apie nemokšišką ekonomikos valdymą. Jokiu būdu negalima pateisinti to, kad daugiau keturi penktadaliai šalies teritorijos skendi

sijungiančių Vilniaus ir Šiaulių universitetų įvairių mokslo sričių (ekonomikos, vadybos, psichologijos, sociologijos ir kt.) tyrėjai ir nemaža grupė mokslo reikšmę suprantančių Seimo narių, profesinių mokyklų ir savivaldybių atstovai. Forume įžvalgomis pasidalijo Lietuvos Respublikos Seimo nariai – Kaimo reikalų komiteto pirmininkas, turintis didelę ūkininkavimo patirtį Andriejus Stančikas ir žinomas sveikos gyvensenos propaguotojas Dainius Kepenis, Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininkas, regioninės politikos ir kaimiškojų vietovių ekonomikos tyrėjas prof. dr. Jonas Jasaitis, Lietuvos sporto uni-

Seimo Kaimo reikalų komiteto pirmininkas Andriejus Stančikas

versiteto profesorius Albertas Skurvydas, Vilniaus universiteto profesorius psichologas, LMS tarybos narys Albinas Bagdonas, ilgametis profesinio mokymo organizatorius Vladas Pusvaškis, socialinės ekologijos ir sistemų teorijos tyrėjas prof. Vladimiras Novosadas ir kt. Dailės kūrinius eksponavo ir kultūros bei elgsenos aktualijas apžvelgė dailininkė Gražina Vitartaitė.

Šio forumo diskusijos yra tęstinės. Po poros mėnesių jos bus tęsiamos Kaune. Negalinčius dalyvauti tiesiogiai kviečiame pasinaudoti virtualaus prisijungimo galimybe. Prisijungimo instrukciją rasite RENET svetainėje: [Virtualus prisijungimas: https://ac.liedm.net/renet/](https://ac.liedm.net/renet/). „Mokslo Lietuvos“ informacija. J. J.

Forumo dalyvių sveikina Šiaulių universiteto rektorius prof. Darius Šiaučiūnas

Pranešimą skaito LSU prof. Albertas Skurvydas

RENET tinklo koordinatė doc. dr. Vita Juknevičienė

Prof. dr. Vladimiras Novosadas

Dailininkė Gražina Vitartaitė

Kalba Seimo narys Dainius Kepenis

sąstingyje.

Gyventi atokesniuose, mažiau urbanizuotuose regionuose ne tik nepatogu, bet ir nesaugu. Netekę pragyvenimo šaltinį tekusio darbo, gyventojai netrukus netenka ir socialinių paslaugų. Tokie socioekonominiai pokyčiai, kaip masinis mokyklų, kitų švietimo, sveikatos apsaugos ir kultūros institucijų uždarinėjimas, jau kuris laikas balansuoja

Dailės kūrinių parodoje

ant ribos, už kurios išryškėja nusikalstama, visam valstybės egzistavimui pavojų kelianti veikla. Tačiau net ir nauja politinė jėga, šiuo metu save pristatanti kaip „valstiečiai ir žalieji“, nesugeba rasti efektyvių praktinių sprendimų, kurie paskatintų visų valstybės regionų ekonominę pažangą.

Virtualiajam tyrėjų tinklui šį kartą pavyko sutelkti ne tik mokslininkų, bet ir praktiškų, net politikų grupę, kurią vienija darnios visų regionų raidos siekis. Joje dalyvauja be-

Jaunimas neskuba ieškoti būsto: kainos – per didelės, o politikų dėmesys – per menkas

■ Atkelta iš 8 p.

įvyko didelių pokyčių, kurie pirmiausia lėmė supratėjusias sąlygas jauniems asmenims įsigyti būstą. Tai – išaugusios įsigijimo ir nuomos kainos, kurios prieš 2008 m. krizinį laikotarpį pasiekė rekordinį lygmenį, taip pat paskolų sąlygos, įmokų dydis ir kiti rodikliai, dėl kurių būstas yra neprieinamas tik pradėjusiems dirbti po studijų ar mokyklos baigimo.

Pasibaigus krizei, būsto kainos ir vėl pastebimai auga. 2016 m. ES-28 rinkose būsto kainos išaugo labiausiai nuo pat krizės pradžios. Pagal ES statistikos agentūros „Eurostato“ duomenis, lyginant 2016 ir 2017 m. pirmuosius ketvirčius, būsto kainų indeksu matuojamos kainos euro zonoje išaugo 4,1 proc., kai visoje ES – 4,7 proc.

Be to, tendencijos ES šalyse ryškiai skiriasi. „Eurostato“ duomenimis, būstai labiausiai brango Rytų ir Vidurio Europoje: Čekijoje (11,0 proc.), Vengrijoje (9,7 proc.) ir Lietuvoje (9,5 proc.). Stabiliausios kainos išliko Italijoje – ten jos padidėjo vos 0,1 proc.

Jaunimo savarankiškumą ir savarankišką apsigyvenimą neabejotinai nulemia sėkmė

darbo rinkoje. Per pastaruosius keletą dešimtmečių jaunuolių perėjimas iš švietimo sistemos į darbo rinką pailgėjo ir tapo sunkiau prognozuojamas. Šiuo atžvilgiu jauni žmonės sudaro socialinės rizikos grupę. Jie ilgiau mokosi, vėliau įsilieja į darbo rinką ir tampa savarankiški. Be to, vis ilgiau užtrunka stabilaus darbo paieškos.

Būsto politikoje jaunimas – ne prioritetas

Apsirūpinimo būstu kontekste jaunimas naudojami keliomis pagrindinėmis strategijomis: gyvena su tėvais, nuomojasi arba įsigyja nuosavą būstą. Tik labai nedidelė dalis jų Lietuvoje gali įsigyti būstą sumokėję iš karto visą rinkos kainą – didžioji dalis perka su paskola. Galimybes įsigyti būstą ar išsimokėti būsto paskolą gana nepalankiai vertina daugelis apklaustųjų. Net 95 proc. jų pritarė nuomonei, kad jaunam asmeniui išsimokėti tokią paskolą yra gana sunku. Panašiai galvoja ir gaunantys vidutines pajamas: 90 proc. respondentų pritarė, kad, gaunant vidutines pajamas, paskolą išsimokėti taip pat gana sunku.

Būsto politikoje jaunimas nėra priorite-

tinė grupė. Tačiau neseniai šioje srityje valdininkai ėmėsi reikšmingų pastangų – labai svarbu paminėti nuo rugsėjo 1 d. įsigaliojusį Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjantiems jauniems šeimoms įstatymą Lietuvos regionuose, kuris leis jauniems šeimoms gauti subsidiją, skirtą pirmojo šeimos būsto kredito daliai apmokėti arba pradiniam įnašui padengti.

Tyrimo dalyvavęs jaunimas pasisako už svaresnį valstybės vaidmenį būsto politikoje. Net 65,4 proc. tyrime dalyvavusių respondentų pritarė nuomonei, kad bankai labiau reguliuoja apsirūpinimą būstu nei valstybė, ir tik kiek mažiau nei trečdalis (28,7 proc.) sutiko, kad valstybė apskritai neturėtų kištis į apsirūpinimo būstu klausimus, nes tai – paties žmogaus asmeninė atsakomybė.

VDU mokslininkų projektą „Jaunimo apsirūpinimas būstu: procesai, problemos ir jų sprendimo būdai Lietuvoje (JABS)“ finansavo Lietuvos mokslo taryba pagal nacionalinę mokslo programą „Gerovės visuomenė“. Projektą įgyvendino VDU Sociologijos katedra ir Socialinių tyrimų centras. Autorė yra Vytauto Didžiojo universiteto Socialinių tyrimų centro tyrėja

TILŽĖS AKTAS – MAŽOSIOS LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS DEKLARACIJA. ŠIMTMEČIUI PAMINĖTI: 1918–2018

Dr. Algirdas Matulevičius

Tęsinys. Pradžia – Nr. 21 (620)

Ketiniai Mažąją Lietuvą prijungti prie atkurto Lietuvos valstybės labai užrūstino Ragainės ir Tilžės vokišką valdžią, kuri lapkričio 10 d. **Atsišaukime** pasmerkė JAV ir Antantės planus padalyti Rytų Prūsiją. Į tai karštai ir greitai reagavo lietuvininkų veikėjai, atmetę vokiečių priekaištus. Birutininkai (Birutės draugijos nuo 1885 m. veikėjai) L. Deivikas, M. Jankus, E. Simonaitis, J. Strangalys ir J. Vanagaitis susibūrė į **Prūsų Lietuvos tautinę komisiją** ir lapkričio 16 d. išleido didžiuliu (10 tūkst. egzempliorių) tiražu lietuvių ir vokiečių kalbomis **Pašaukimą** lietuvininkams (tekstą parašė M. Jankus, E. Simonaitis ir J. Vanagaitis). Lapkričio 19 d. jis buvo pakartotas Klaipėdoje leidžiamoje „Lietuviškoje ceitungoje“ (Nr. 139) ir Priekulėje „Konservatyvų draugystės laiške“ (Nr. 93). **Pašaukimo** tekstas pateiktas sutrumpintas:

PAŠAUKIMAS

Lietuvininkai!

Pabuskit! Klausykit! Padabokit!

Dabar svarbiausias laikas mūsų giminės nusidavimų: karalystės griūna, karalkrėsliai puola ir žmonių iki šiol prispautos giminės pasikelia iš vergystės ant šlovingos savotiškos valnybės.

Pons Dievs aiškiai nor mus visus lietuvininkus, kaip vienos giminės draugus, suvienyti į valną [laisvą – A. M.] bei savotišką Lietuvą, kuri daugiau nebus sudraskyta, bet stipri bei galinga Karalystė, kurioje mūsų brangioji kalba ponavos. Dievas ją yra leidęs ir mums dovanojęs – o ką sutvėręs est(i) Dievas, tai žada išlaikyti.

Štai Didžioji Lietuva [t. y. LDK – A. M.], kuri pirm 600 metų buvo šlovinga Karalystė, nutenkanti nuo Rytinių iki Juodųjų jūrų, nuo Klaipėdos iki Odesavos miesto, yra vėl valna ir savotiška žeme pastojusi ir įsitaisė savo valdžią bei savo vaikus, jeib su svieto didžiomis giminėmis stotų į Tautų Susidraugavojimą,

kuriame amžinas pakajus [taika – A. M.] ponavos. Dievas pats dyvinu būdu ją iškinkė iš maskolių [Rusijos – A. M.] vergystės jungo per šį išgąstingąjį karą. <...>

Amerikos prezidento Vilsono reikalavimus ji noriai priėmė, kad tik per greitą pakajų nuo visuotino sugriuvimo išsigelbėtų. O Vilsons reikalauja, kad kožna giminė pati valnai savo politiską būvį taisytsi. Taigi ir mums dabar adyna parėjo savo valnybę įgyti. Vokietijos valdžios prisiūlymas ir mums tą savotišką valnybę garantieruoja. Ciesorystės kancleris atvirai apsakė, kad pakajaus derėjimams reikalaujant, Vokietija savo rubežius atgal statysianti, taipgi ir Lietuvos Karalystei jos lietuviškąsias dalis atiduosianti.

Ar tad mes dabar tylėsime, snausim ir miegosim? Antai: finai valni, čekai valni, lenkai valni, vengrai valni, ukrainai valni, slovėnai valni, ar tikt mes prūsiki lietuvininkai vieni toliau gėdėsime savo lietuvištybės ir lįsime toliaus po vokiečių dangalu, kurie jau per 500 metų mūsų brangią kalbą spaudžia ir naikina, mūsų kūdikius per savo mokyklas mus atsvertina, visokiuose urėduose mus žemina ir niekina? Ten, kur Labgava, Vėluva, Įsrutys, Darkiemis, Goldapė, – tai vis yra lietuviški kraštai, kur mūsų tėvų tėvai savo gražiąją kalbą vartojo ir lietuviškai gyveno. Dabar parėjo adyna svietui apsaakyti, kad tad mes dar gyvi, kad mes su Didžiąja Lietuva esame vienos motinėlės vaikai, kad ką mūsų priešininkai per šimtmečius išardė, dabar vėl laikas suvienyti. Viena giminė, viena kalba, viena žemė, viena valdžia – toks turi dabar mūsų reikalavimas būti. Tad lietuviška giminė, lietuviška kalba ir lietuviška garbė amžinai gyvuos. <...>

Mes kreipiamės šioje Dievo mums dovanotoje adynoje ten, kur mūsų giminės draugai [didlietuviai – A. M.] mums moja ir mūsų širdis mus traukia, su jais, kurie per šimtmečius vergystės jungą vilko, susivienyti, mes būdavosime naują, galingą, valną ir šlovingą Lietuvą, kuri giminių rotoje galės garbingą vietą užimti.

Lietuva ant visados, Tarp palaimos ir bėdos! <...>

Balsuokit, kad laikas pareis, tiktai už prisiglaudimą prie Didžiosios Lietuvos <...>.

Mažosios Lietuvos Tautinės Tarybos akto faksimilė

Taip pakelkime balsą, kaip žaibą griausmingą. Lai gyvuoja mūsų brangi tėviškė, didžioji, valnoji, gražioji Lietuva! *Prūsų Lietuvos tautinė komisija. Pašaukimas buvo išspausdintas 1918 m. lapkričio 16 d. Tilžėje gotišku šriftu 10 000 egz. tiražu (kalba ir rašyba-originalo).*

Tą pačią **Pašaukimo** lietuvininkams paskelbimo dieną, lapkričio 16 d., Tilžėje susirinkę iki 50 lietuvių tautinio sąjūdžio veikėjų (ir minėtos Tautinės komisijos nariai) sudarė Prūsų Lietuvos **tautinę tarybą** (kartais vadinamą ir Tautos taryba; 15 asmenų), kuri netrukus pasivadino **Mažosios Lietuvos tautine taryba** (MLTT). Jai iš pradžių priklausė net 53 nariai. Prūsų Lietuvos tautinė taryba išrinko Prezidiumą (Vykdomąjį komitetą) iš tilžiškių: teisininko Viktoro Gailiaus, Tilžės lietuvių klubo pirmininko Erdmono Simonaičio ir Birutės draugijos pirmininko energingo kovotojo Jono Vanagaičio. Tarybos pirmininku vieningai buvo išrinktas susirinkime nedalyvavęs, bet davęs sutikimą Prūsijos Landtago (t. y. Seimo) deputatas, evangelikų liuteronų kunigas, filosofijos mokslų daktaras Vilius Gaigalaitis. Bet jis, paveiktas vokiečių užspūlimų dėl **Pašaukimo**, per Karaliaučiuje leidžiamą laikraštį „Koenigsberger Allgemeine Zeitung“ atsisakė MLTT pirmininko pareigų. Nutarta naujo MLTT pirmininko nerinkti. Tarybai vadovavo Prezidiumas, jo generaliniu sekretoriumi paskirtas veiklus ir ryžtingas lietuvių veikėjas Erdmonas Simonaitis. Buvo steigiamos apskričių, valsčių tarybos. Pirmoji susikūrė Tilžėje. MLTT būstinė, kaip nustatė Mažosios Lietuvos kraštotyrininkas ir dabartinės Mažosios Lietuvos reikalų tarybos (įkurtos 1989 m. pabaigoje Vilniuje) pirmininkas Vytautas Šilas, veikiausiai buvo vadinamosios Mažosios Lietuvos sostinės Tilžės žymaus spaustuvininko, „Lituanios“ savininko Enzio Jagomasto bute (buv. Aukštoji g. – Hohenstraße Nr. 78; dab. – Ulica Pobedy (liet. Pergalės gatvė)). Jo bute arba kito tilžiškio Fridriko Šubaičio bute (čia taip pat rinkdavosi lietuvių veikėjai, kurie turbūt mėtė pėdas nuo vokiečių žandarų) ir buvo pasirašytas **Tilžės Aktas**.

Valstybinės reikšmės aktas

Lapkričio 30-oji – viena reikšmingiausių Mažosios Lietuvos istorijoje. Tilžėje susirinkę MLTT 24 nariai paskelbė atsiskyrimo

nuo Vokietijos ir prisijungimo prie lietuvių tautos kamieno – prie Lietuvos valstybės **Deklaraciją – Tilžės aktą**. Kaip ir Vasario 16-osios, taip ir šio Akto tekstas – trumpas, bet politiškai ir tautiškai labai prasmingas ir reikšmingas.

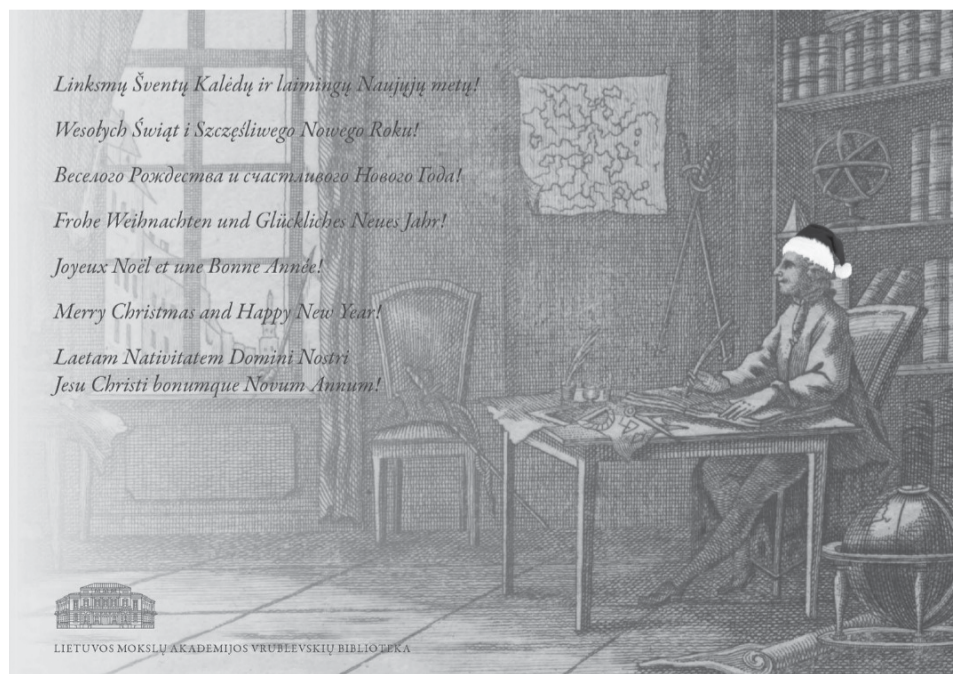
Tai tarsi testamentas, turintis ir dabarčiai teisinę galią bei istorinę reikšmę. Juo remiantis, JAV prezidento T. W. Vilsono paskelbta Deklaracija dėl tautų apsisprendimo teisės reikalaujama Mažąją Lietuvą priglausti prie lietuvių tautos kamieno – Didžiosios Lietuvos, jau atkūrusios savo valstybę. Jo signatarai – nuo 22 metų Valterio Didžio iki 60 metų Martyno Jankaus.

Tačiau ši lietuvių tautos valios išreiškimą dar reikėjo įgyvendinti praktiškai. Tai buvo itin sudėtinga, kai karo nugalėtojos didžiosios valstybės sprendė atskirai savo arba valstybių grupuočių geopolitinius uždavinius, rūpinosi pirmiausia savais interesais (išimtis – XX a. pradžioje ne Europos valstybė – JAV).

Ir Lietuvos Respublikos, ir Mažosios Lietuvos svarbiausi valstybiniai tautiniai reikalai buvo sprendžiami Paryžiaus (Versalio) taikos konferencijoje, prasidėjusioje 1919 m. sausio 1 d. Jau sausio 9 d. Prūsijos lietuvių organizacijų atstovai Tilžės Akto tekstą išdėstė **Kreipimesi** į Antantės valstybes, JAV prezidentą T. W. Wilsoną: lietuvių žemes Mažojoje (Prūsų) Lietuvoje būtina atskirti nuo Vokietijos ir priglausti prie atkurto Lietuvos valstybės.

Lietuvos Respublikos delegacija (vadovas – užsienio reikalų ministras Augustinas Voldemaras), reikšdama lietuvininkų valią, 1919 m. kovo 24 d. įteikė Paryžiaus taikos konferencijos pirmininkui, Prancūzijos užsienio reikalų ministrui G. Clemenceau (Klemanso) Memorandumą, kuriuo prašoma pripažinti Mažąją Lietuvą Lietuvos valstybei. Balandžio 8 d. MLTT per A. Voldemarą perdavė G. Clemenceau laišką, kuriame prašoma lietuvių teritoriją (pradedant Geldape ir Darkiemiu pietuose, vakaruose – Vėluva, Labguva, šiaurėje – Tilžė, Ragaine, Klaipėda, rytuose – Gumbine, Pilkalniu) sujungti su Didžiąja Lietuva. Balandžio 12 d. Lietuvos Respublikos delegacija laiške sąjungininkų (Antantės šalių) kariuomenės vyriausiajam vadui prancūzų maršalui F. Fochui (Fošui) prašė atiduoti Nemuno žemumą su Klaipėdos uostu, kad Lietuvos Respublika galėtų juo laisvai naudotis.

Balandžio 18 d. vieša **Deklaracija** pakartotas lietuvių reikalavimas prijungti Rytprusių lietuviškas sritis prie Lietuvos Respublikos. Gegužės 2 d. Taikos konferencijai įteiktas **Komunikatas** dėl Lietuvos valstybės sienų: į Lietuvos Respublikos teritoriją turi įeiti ir 13 Mažosios Lietuvos apskričių: Klaipėdos, Šilutės, Lankos (Pakalnės), Tilžės, Ragainės, Pilkalnio, Stalupėnų, Darkiemio, Geldapės, Gumbinės, Įsruties, Vėluvos ir Labguvos. Tokios pat teritorijos (apie 10 tūkst. kvadratinį kilometrų) reikalauta ir vėliau. 1919 m. gegužės 20 d. lietuvių delegacija vėl kreipėsi į Taikos konferencijos pirmininką. Buvo piktingasi, kad taikos sutartyje siūloma nuo Vokietijos atskirti tik siaurą lietuvininkų gyvenamą plotą. Tačiau mažųjų tautų norų nebuvo paisyta. Viską sprendė (nors ir neteisingai) Pirmojo pasaulinio karo nugalėtojos – Antantės didžiosios valstybės: JAV, Didžioji Britanija, Italija, Japonija. (*Pabaiga – kitame numeryje*) ■

Linksmų Šventų Kalėdų ir laimingų Naujųjų metų!
Wesołych Świąt i Szczęśliwego Nowego Roku!
Веселого Рождества и счастливого Нового Года!
Frohe Weihnachten und Glückliches Neues Jahr!
Joyeux Noël et une Bonne Année!
Merry Christmas and Happy New Year!
Laetam Nativitatem Domini Nostri
Jesu Christi bonumque Novum Annum!

LITUANOS MOKSLŲ AKADEMIJOS VRUBLEVSKIŲ BIBLIOTEKA

Prieš 100 metų gimė kompozitorius Valteris Kristupas Banaitis

Kęstutis Pulokas

1918 m. rugsėjo 26 d. Karaliaučiuje gimė Valteris Kristupas Banaitis – kompozitorius, chorvedys, vargonininkas, žurnalistas, kultūros ir visuomenės veikėjas.

V. K. Banaitis pasaulį išvydo aktyvaus lietuvininkų veikėjo Kristupo ir Lėnos Banaičių šeimoje, kurioje augo su jaunesniaja seserimi Eva. Vaikystėje su tėvais persikraustė į Tilžę, kur šeima atidarė savo parduotuvę. 1932–1935 m. mokėsi Tilžės gimnazijoje, lankė vargonininkų kursus pas prof. M. Schnuerį. Vos sulaukęs septyniolikos, jau vargonininkavo Tilžės lietuvių ir vokiečių bažnyčiose. Dėl savo lietuviškų nuostatų ir veiklos nacionalsocialistų valdžios buvo iš gimnazijos pašalintas.

1937 m. apsigyveno Kaune. Mokėsi „Aušros“ gimnazijoje, kurią baigęs 1939 m. pradėjo studijas Vytauto Didžiojo universiteto Teisės fakultete. Kartu studijavo Kauno konservatorijoje vargonus bei muzikos teoriją ir kompoziciją pas žinomus muzikus Joną Bendorių, Balį Dvarioną, Vladą Jakubėną. 1939 m. jam buvo suteikta Lietuvos Respublikos pilietybė. Nuo 1940 m. teisės studijas tęsė Vilniaus universitete, dalyvavo Vilniuje steigiant Lietuvos valstybinę filharmoniją, dirbo Kauno ir Vilniaus radiofonuose.

Nacistinės okupacijos pradžioje, dirbdamas Kauno radiofone, V. K. Banaitis padėdavo muzikantams žydams gauti darbo. Už tai 1941 m. buvo išvežtas į Vokietiją priverstiniais darbams. Iš ten 1942 m. pabėgo ir grįžęs įsidarbino akompaniatoriumi Vilniaus operoje. Su Vytautu Landsbergiu–Žemkalniu ir Juozu Lenktaičiu 1943–1944 m. rūpinosi sovietų uždarytos filharmonijos atkūrimu. Dirbdamas koncertmeisteriu Vilniaus operos teatre, lygiagrečiai tobulinosi Vilniaus muzikos mokyklos dirigavimo klasėje pas įžymų muziką Jeronimą Kačinską. Artėjant antrajai sovietų okupacijai, pasitraukė į Vokietiją.

1945–1946 m. pabėgėlių stovykloje Hafkurge prie Liubeko V. K. Banaitis buvo

Kompozitoriaus V. K. Banaičio amžinojo poilsio vieta Bitėnų kapinėse. Autoriaus archyvo nuotr.

dainų ir šokių ansamblio „Tėvynės garsai“ vadovas ir dirigentas. Su šiuo kolektyvu surengė daugiau nei 60 didelių koncertų, kurių klausėsi apie 8 tūkstančiai žmonių – ne tik lietuviai, bet ir vokiečiai bei britų karinės valdžios pareigūnai. Ansamblio repertuare dominavo paties Valterio Kristupo Banaičio aranžuotos lietuvių liaudies dainos, šokiai, žaidimai. 1947 m. jis vadovavo lietuvių chorui Hamburge. Apsirgęs ir gydydamasis sanatorijoje, 1948–1949 m. muzikinę veiklą tęsė Špakenbergo lietuvių stovykloje, kurioje subūrė lietuvių kolonijos chorą „Vytis“. Jam vadovaudamas rengė koncertus, iš jų keletą su vietos simfoniniu orkestru. Iš viso surengė per 100 koncertų.

Hamburgo radiofone V. K. Banaitis nuo 1947 m. rengė lietuviškas valandėles, rūpinosi lietuviškų plokštelių įrašų platinimu. Jo pastangomis lietuviška muzika reguliariai skambėjo Berlyno, Kelno, Hanoverio, Flensburgo, Štutgarto, Miuncheno ir kitų Vokietijos miestų radijo eteryje. Per dvejus metus vien Hamburgo radijuje parengė dešimt lietuviškų radijo programų. Ir vėliau išsivijos kompozitoriai Julius Gaidelis, Jeronimas Kačinskas, Vladas Jakubėnas bei kiti dažnai kreipdavosi į V. K. Banaitį, prašydami tarpininkauti, įtraukiant jų kūriniai į radijo programas.

1949–1952 m. V. K. Banaitis buvo Tarp-

tautinės pabėgėlių organizacijos (IRO) atstovas Štutgarte. 1950–1951 m. jis tęsė muzikos studijas. Štutgarto aukštojoje muzikos mokykloje studijavo kompoziciją pas prof. Georą Albrechtą. Kurį laiką dėstė muziką ir dainavimą lietuvių Vasario 16-osios gimnazijoje. 1951 m. Liudvigsburge išleido paties užrašytas ir harmonizuotas lietuvių evangelikų liaudies giesmes (34 giesmės mišriam chorui). Parašė dainų chorui su solistais ir simfoniniu orkestru, sukūrė kamerinės muzikos, kantatą „Lietuva, Lietuva, tu kaip saulė gyva“ poeto Bernardo Brazdžionio eilėms, chorinį sakralinį kūrinį „Libera“ chorui ir vargonams, kūrinį balsui ir fortepijonui „Dieve, Tėve gailėstingas“. Dalis jo harmonizuotų giesmių įrašytos Čikagos lietuvių evangelikų liuteronų „Tėviškės“ parapijos choro 1964 m. išleistoje plokštelėje „Liaudies giesmė“.

1952–1966 m. V. K. Banaitis dirbo „Laisvosios Europos“ radijuje. Buvo „Amerikos balso“ Miunchene lietuviškų laidų redaktorius-sovietologas, išsivijos ELTA naujienų rengėjas vokiečių kalba. 1962 m. parašė knygą „Die Industrialisierung Sowjetlitauens“ („Sovietų Lietuvos industrializacija“). Kartu su Juozu Žilevičium buvo Italijos „Rickordi“ muzikos enciklopedijos lietuviškojo skyriaus bendradarbis.

Šalia kitos veiklos V. K. Banaitis buvo Baltijos tautų muzikos švenčių komiteto vedėjas, vienas iš Baltų draugijos Vokietijoje vadovų. Dalyvavo, rengiant išsivijos lietuviškųjų studijų savaites, nuo 1966 m. buvo Vokietijos Lietuvių bendruomenės valdybos narys. Sukaupė gausų archyvą, plačią lietuviškų plokštelių kolekciją. Aktyviai bendradarbiavo išsivijos spaudoje. Daugiausia rašė į pagrindinį išsivijos meninį žurnalą „Muzikos žinios“, kurį 1934 m. rugsėjo 15 d. įsteigė JAV lietuvių Vargonininkų sąjunga. Kultūros ir visuomenės raidos temomis dalijosi Didžiosios Britanijos lietuvių žurnale „Santarvė“, ėjusiam 1953–1958 m. Dirbdamas JAV leidžiamo lietuvių dienraščio „Draugas“ korespondentu

Bonoje, rašė straipsnius ne tik kultūros, bet ir politikos bei ekonomikos temomis, ragino puoselėti tautiškumą.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, V. K. Banaitis 1992 ir 1996 m. viešėjo Vilniuje, Kaune, Šilutėje, Palangoje, Nidoje... 1996 m. apdovanotas Lietuvos Respublikos Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordino Riterio kryžiumi.

Senatvės dienas V. K. Banaitis leido sėdėdamas šeimoje Fiurstenberge. Ši savo namus buvo pavertusi savotiška Mažosios Lietuvos galerija, kaupė išsivijos dailininkų kūrinius, antikvarines vertybes, saugojo iš Tilžės išvežtus senuosius lietuvininkų rankdarbius ir giminės dokumentus, pati kūrė gintaro dirbinius. Po brolio mirties sutvarkiusi jo archyvą, perdavė saugoti valstybiniam Lietuvos literatūros ir meno archyvui Vilniuje.

V. K. Banaitis mirė 1999 m. rugsėjo 9 d. Fiurstenberge, Šiaurės Reino–Vestfalijos žemėje. Iškilmingai palaidotas Bitėnų kapinėse spalio 22 d. Laidotuvių apeigoms vadovavo Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčios vyskupas Jonas Kalvanas jaunesnysis, kunigai Jonas Okas ir Erikas Laiconas. Palaikūs iš Vokietijos atlydėjusi velionio sesuo Eva Koch (1920–2015) sakė: „Valteris šią amžino poilsio vietą pats išsirinko dar 1996 metais, kai lankėmės čia ir dėjome gėles ant Vydūno kapo. Labai norėjo būti palaidotas Tilžėje, bet tai dabar – neįmanoma...“

2016 m. sausio 15 d. Šilutės Hugo Šojaus muziejuje buvo atidaryta lietuvininkų Banaičių šeimos palikimo ekspozicija, susijusi su Mažosios Lietuvos istorija ir etnografija. Šiomet Valterio Kristupo Banaičio 100-osioms ir Vydūno 150-osioms gimimo metinėms buvo dedikuota Lietuvos evangeliška Giesmių šventė, birželio 9 d. Lietuvos evangeliškos bažnytinės muzikos sandraugos surengta Vilkyškių evangelikų liuteronų bažnyčioje. Abiejų iškilų asmenybių atminimą šventės dalyviai taip pat pagerbė Mažosios Lietuvos panteonu vadinamose Bitėnų evangelikų kapinėse prie Rambyno. ■

JAUNOJO TYRĖJO PUSLAPIS

Jaunasis farmacininkas pašaukimą rado vaistažolių pievose

Laura Žemaitienė

Į klausimą, kaip įsivaizduojame žolininką, turbūt daugelis atsakytume, kad tai turėtų būti žilagalvis žiniuonis, gyvenantis kur nors miškų glūdumoje. Tačiau kauniečiui žolininkui Mariui Lasinskui – vos 34-eri. Ir šis jaunas vyras turi svarių argumentų, kodėl solidų atlyginimą farmacijos kompanijoje iškeitė į kuklesnę doktoranto stipendiją Aleksandro Stulginskio universitete, kodėl visur, kur tik yra kviečiamas, entuziastingai skaito paskaitas apie vaistinių augalų naudą žmogaus sveikatai, ir kodėl lietuviškų vaistažolių arbata yra puikiausia kalėdinė dovana kiekvienam – nuo kūdikio iki garbaus amžiaus senjoro.

Perkamų vaistų kiekiai varė į nevilį

„Pastaraisiais metais esu dalyvavęs daugiau nei 400 susitikimų su klausytojais. Renginių organizatoriai, man atvykus, tikrai

dažnai apsidairo, kas gi skaitys paskaitą, ir labai nustemba išgirdę, kad lektorius esu aš“, – su šypsena pasakoja Marius.

Iš tiesų pašnekovas – diplomuotas vaistininkas. Bet, kaip pats sako, pažinęs vieną reiškinio pusę, panoręs pažinti ir kitą. Dar studijuodamas farmaciją, jis pradėjo dirbti vaistinėje ir labai greitai įsitikino, kiek daug vaistų žmonės perka. Nors iš tiesų užtektų gerokai mažesnių dozių, o kartais būtų galima apsieiti ir visai be jų.

„Šiais laikais žmonės iš vaisto tikisi greito efekto. Viena vertus, tai suprantama, nes visi dirbame, visi skubame. Tačiau po savaitės tas pats klientas ateina ir prašo dar stipresnių tablečių, po mėnesio – dar stipresnių. Universitete mokiausi dešimtukai, tačiau atsakymo, kaip tokiais atvejais padėti, nežinojau. Ir tai varė į nevilį“, – atvirai prisipažįsta pašnekovas.

Tai jam tapo priežastimi priimti pasiūlymą dirbti farmacijos kompanijoje. „Solidus atlyginimas, tarnybinis automobilis, o visas

darbas – važinėti po vaistines su maišeliu šokoladukų, bandant įpiršti kompanijos produktą. Ir tikrai daug kas apstulbo, kai parašiau prašymą atleisti iš darbo, nes manęs tokia veikla visiškai nemotyvavo. Mano įsitikinimu, vaistininkas turi būti savo profesijos žinovas, filosofas, padedantis žmonėms, o ne pelno siekiantis pardavėjas“, – savo nuostatą tvirtai dėsto Marius. Tačiau, pasak jo, niekada nebūna taip, kad vienas duris žmogui uždarius, neatšivertų kitos.

Atsivėrė gamtos durys

„Palikus farmacijos pasaulį, man atsivėrė nuostabios gamtos durys. Susipažinau su patyrusiais šalies žolininkais – Jadvyga Balvočiūte, Virgilijumi Skirkevičiumi, Evardu Kazlauskiumi. Jie geranoriškai dalijosi žiniomis, vedžiojo po pievas. Iš vadovėlio to neišmoksi – augalo lapas bus pasisukęs į kitą pusę, nei pavaizduota iliustracijoje, ir jo jau neatpažinsi“, – pirmųjų žoliavimų niuansus prisimena pašnekovas.

ASU doktorantas Marius Lasinskas

Jau kelerius metus M. Lasinskas pats augina ir gamtoje renka vaistažoles, gamina jų mišinius, konsultuoja pacientus, skaito paskaitas ir veda praktinius užsiėmimus. O nuo šio rugsėjo ėmėsi ir doktorantūros studijų. Tačiau ne farmacijos, o agronomijos srityje, Aleksandro Stulginskio universitete. „Čia mokslininkai puikiai nusimano net apie tokį aukštąjį pilotąžą kaip biodinaminė žemdirbystė, kuri turi savą filosofiją ir kuriai

Jaunasis farmacininkas pašaukimą rado vaistažolių pievose

■ Atkelta iš 11 p.

keliama kelis kartus aukštesni reikalavimai, lyginant su ekologiniu ūkininkavimo būdu. Kaip žolininkas šiandien žinau atsakymus į daugelį klausimų. Tačiau noriu žinoti atsakymus ir kaip mokslininkas“, – doktorantūros studijų motyvus komentuoja Marius.

Vaistažolės – kaip batai – tinka ne visos

Pasak jo, gali būti tūkstantis priežasčių, kodėl tas pats vaistinis augalas vieną žmogų veikia vienaip, kitą – kitaip. Tai lemia mityba, kūno sudėjimas, fizinis aktyvumas, amžius, netgi žmogaus nusiteikimas, kam jis teikia pirmenybę – cheminiam vaistui ar žolelėms. „Žmogus turi du smegenų pusrutulius. Vienas jų racionalusis, kitas valdo mūsų jausmus ir emocijas. Tačiau dominuoja paprastai vienas jų. Todėl daliai žmonių 50 proc. efekto gali duoti vien tikėjimas vaistažolių nauda, filosofinis nusiteikimas, o kitam žmogui reikia žinoti, kiek tiksliai ir kokių veikliųjų medžiagų turi konkreti vaistažolė, – pastebi pašnekovas, išpėjantis, kad stokojant žinių

patarimus kitiems reikėtų dalyti labai atsargiai. – Šiuo atveju kaip su batais parduotuvėje – jų ten daug, tačiau tinka ne visi.“

Todėl, nesant galimybės gauti specialisto patarimą, Marius rekomenduoja rinktis populiarių, laiko patikrintų augalų ar jų mišinių arbatas. „Lietuvoje arbata yra populiari kalėdinė dovana. Mažiems vaikams sudėtingų mišinių šiuo atveju komplektuoti nereikėtų. Geriau tiktų vienas augalas – čio-brelis, kmynai, raudonėlis, žemuogė. O dar geriau – universali trijulė – mėtos, melisos ir ramunėlės. Be to, vaikams arbatą tikslinga skiesti pusiau su natūraliomis sultimis, nes tai pagerina naudingųjų medžiagų pasisavinimą“, – pataria žolininkas. Aktyviai gyvenantiems jauniems žmonėms jis rekomenduoja dovanoti ypatingo augalo – siauralapio gauromečio – arbatos.

„Tikėtina, ne visi žino, kad net Sibiro tremtyje lietuvius nuo įvairių ligų gelbėjo šis gėrimas, vietos gyventojų vadinamas „Ivano arbata“. Gauromečiu siūlyčiau keisti visus populiarius tonizuojančius gėrimus, tarp jų ir kavą. Mat kava energiją sugrąžina trumpam,

išsiurbdama jos atsargas iš organizmo ląstelių. Be to, ji išplauna mikroelementus, kalcį. Gaurometis veikia visiškai kitaip – jis numalšina stresą, pakelia nuotaiką, pagyvina kraujotaką, pastiprina organizmą, nes gaurometyje gausu įvairiausių biologiškai aktyvių junginių: polifenolių, gleivių, taninų ir kt. Be kita ko, gaurometis mažina ir skrandžio rūgštingumą, kuris neretai vargina greituojų maistu užkandžiaujančius žmones“, – pastebi pašnekovas.

Sulaukus 42-ejų, metas prisiminti gyvenimo ciklus

Rekomenduodamas vartoti vienokias ar kitokias vaistažoles, Marius dažnai vadovaujasi ir antroposofinės medicinos principu, žmogaus gyvenimą skirstančiu į septynerių metų ciklus. „Nuo 42 m. amžiaus žmogus persirita į antrąją gyvenimo pusę, kai, pasak Rytų filosofų, reikia tiesiog išmokti „gražiai suirti“. Todėl vidutinio amžiaus žmonėms labai tinka beržo, taip pat kiaulpienės lapų bei šaknų arbatos, šermukšnio uogos, gysločio sėklos. Mat šie augalai sustiprina gyvybines organizmo jėgas, mažina cholesterolį, valo žarnyną. Pavasarį pravartu

pakramtyti ir beržo pumpurų, kad per anksti nesurambėtų kaip beržo žievė“, – su šypsena kalba M. Lasinskas.

O štai nuo 72-ųjų gyvenimo metų ciklas prasideda iš naujo ir žmogui geriausiai tinka tai, kas tiko vaikystėje – mėtos, melisos, ramunėlės. Tačiau ir judėti reikėtų stengtis bent trečdaliu tiek, kiek juda vaikai. „Šaltuoju metų laiku visų amžiaus grupių žmonėms aktualu stiprinti imunitetą, saugantį nuo peršalimo ligų. Šiuo atveju puiki gamtos dovana yra šeimamedžio žiedai ir uogos. Galima gerti jų arbatą, galima kramtyti ir miltelius. O liepų ir šeimamedžių mišinukas – tiesiog tobula priemonė nuo gripo“, – pataria M. Lasinskas, primindamas, kad Kalėdų proga dovanojant arbatos, būtina reikėtų pridėti ir stiklainėlių medaus. „Nereikia jo kabinti šaukštais, tačiau truputėlį lyžtelėti prieš užsigeriant gurkšnį tikrai naudinga, nes vaistinių medžiagų pasisavinimą toks „duetas“ padidina nuo 20 iki 70 proc. Kitaip tariant, medus arbatai yra tas pat, kas taksi automobilis keleiviui“, – vaizdingai reziumuoja pašnekovas. ■

ŠVENTINIAI SVEIKINIMAI

Mielieji,

metų ratas mums dovanuoja dar vienas Kalėdas! Tirpstant paskutinėms metų akimirkoms, tarsi nejučia atsigręžiamie į praėjusius metus. Tai – apibendrinimų, apmąstymų laikas, svajonių išsipildymo, viltinai gražesnės ateities laukimo metas.

Tegu Jūsų gyvenimo keliuose netrūksta kūrybinių ir kilnių sumanymų, darnos ir gerumo, šilumos ir santarvės artimųjų apsuptyje. Linkiu Jums prasmingų šv. Kalėdų, o 2019-aisiais – Pasaulio lietuvių metais, Žemaitijos metais, Vietovardžių metais – puoselėti mūsų kalbą, regionų kultūrą, tautos istorinę atmintį. Laimės Jūsų širdyse! Te nestinga Jums sveikatos, originalių idėjų, prasmingų darbų, lydimų Dievo palaimos!

Nuoširdžiai Jūsų Lietuvos Respublikos Seimo narys Stasys Tumėnas
2018 m. gruodis

Gražių švenčių, kūrybingų ateinančių metų!

Viktoras Jokubaitis, išradėjas

Senovinės technikos ir materialaus paveldo muziejus

Senovinės technikos muziejus, įsikūręs Smalininkuose (Jurbarko r.), nuoširdžiai sveikina visą Lietuvos akademinę bendruomenę šv. Kalėdų ir Naujųjų metų proga ir linki, kad ateinantys metai būtų kupini kūrybinio džiaugsmo, sėkmės, laimės ir reikšmingų pasiekimų moksle.

Ateinantys metai senovinės technikos muziejui bus jubiliejiniai – minėsime 15 metų veiklos sukaktį. Per šį laikotarpį muziejuje yra sukaupta daugiau nei dvidešimt keturi tūkstančiai eksponatų. Ta proga kviečiame visą akademinę bendruomenę apsilankyti muziejuje ir susipažinti su turtingomis tiek apimtimi, tiek turiniu ekspozicijomis.

Doc. dr. Justinas Stonys
Muziejaus įkūrėjas ir vadovas

Artėjančios gražiausios šventės – Šv. Kalėdos ir Naujieji Metai primena, kad prabėgę metai gyvenimą papildė prasmingais darbais ir vertinga patirtimi. Atidėję į šalį darbus, prie šventinio Kūčių stalo pasidžiaukite ramiomis akimirkomis su pačiais brangiaisiais žmonėmis. Juk praleistas laikas su artimaisiais yra didžiausia gyvenimo vertybė. Tegu Šv. Kalėdos Jums ir Jūsų artimiesiems atneša šviesios vilties, sveikatos ir meilės, o 2019-ieji nutiesia naujus kelius į laimę.

Jaukių ir prasmingų Šv. Kalėdų bei laimingų Naujųjų metų!

Lietuvos Respublikos
Seimo narys
Lauras Stacevičius

Lietuvos mokslininkų laikraščio projektui „Akademinės bendruomenės indėlis į mokslinės informacijos sklaidos ir populiarinimo sistemą“ vykdyti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2018 m. skyrė 8 tūkst. eurų. „Mokslo Lietuvos“ redakcija

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Jolanta Niaurienė
Dizainerė Giedrė Zaveckienė

Redakcinės kolegijos pirmininkas – Raimundas Dužinskas, nariai: Alvydas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Jonas Dautaras, Vygtas Gontis, Vilma Gudelytė-Abarienė, Nelė Jurkėnaitė, Regina Kvašytė, Valė Macijauskienė, Milena Medineckienė, Andrius Pukšas, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Dalia Urbanavičienė, Janina Valančiūtė.

Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius

El. paštas mokslolietuva@gmail.com

Laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt

Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis platinamas tik prenumeratoriams ir redakcijoje.

ISSN 1392-7191

Leidžia

UAB „Mokslininkų laikraštis“

SL Nr. 169

Spausdino

UAB „Petro ofsetas“

Savanorių pr. 174D, LT-03153, Vilnius

Tiražas 500 egz.